

www.conpolis.eu

Οι Βασικοί Σκοποί της Ομοσπονδίας εν συντομία:

- Η ενίσχυση των σχέσεων, η ανταλλαγή ιδεών και η αλληλεγγύη μεταξύ των ανά τον κόσμο Κωνσταντινουπολιτών.
- Η προάσπιση και προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ειδικότερα των δικαιωμάτων των Κωνσταντινουπολιτών, όπως αυτά προστατεύονται από τις διεθνείς συνθήκες και συμβάσεις προστασίας δικαιωμάτων του ανθρώπου.
- Η συμπαράσταση και υποστήριξη προς το Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως

Μάρτιος 2021 Τεύχος 10/3

- Μάρτυρες Κωνσταντινουπολίτες το 1821, του Γ. Πουκαμισά,σ.2-7.
- Κοινωνική Αλληλεγγύη, σ.8-9.
- Συνεργασία με τα σχολεία Ίμβρου,σ.12-13.
- Νέα από την Σινώπη, σ.12.-13.
- Διεθνείς παρεμβάσεις, σ. 14-15.
- Οι Μονές του Ολύμπου Βιθυνίας-Μυσιάς, σ.16-34.

Μηνιαία Ενημέρωση Οικουμενικής Ομοσπονδίας Κωνσταντινουπολιτών

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ

ΣΤΑ 200 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΨΙΣΤΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΥΠΕΡ ΠΙΣΤΕΩΣ ΚΑΙ ΓΕΝΟΥΣ
ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ Ε΄ ΤΟΥ ΑΠΟ ΣΜΥΡΝΗΣ
«ΟΙ ΗΜΕΡΕΣ ΕΝΑΡΞΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ 1821 ΣΤΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ»

Σάββατο 10 Απριλίου 2021, Ώρα 19.00 Ελλάδαδος
Πρόγραμμα της Εκδήλωσης
Χαιρετισμοί
Ομιλίες

Νικόλαος Αναγνωστόπουλος, Γενικός Γραμματέας της Οι.Ομ.Κω. : «Η εξαιρετική προσφορά στην Ορθοδοξία και το Γένος του Οικουμενικού Πατριάρχη Γρηγορίου Ε΄».

Αιμιλία Θεμοπούλου, Αν. Καθηγήτρια Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών: «Το πολιτικό πλαίσιο και οι εσωτερικές διεργασίες στην Οθωμανική Αυτοκρατορία κατά την Ελληνική Επανάσταση».

Χριστίνα Φίλλιου, Καθηγήτρια του Παν. Berkley Η.Π.Α., «Δύο άλλες όψεις του 1821 – Η Τετραρχία των Φαναριωτών και ένα Οθωμανικό κατάστιχο των Ρωμιών της Πόλης τον Απρίλιο του 1821».

Δημήτριος Σταθακόπουλος, Διδάκτωρ Παντείου Πανεπ. και Δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγο, « Η απόφαση εκτελέσεως του Πατριάρχη Γρηγορίου του Ε', υπό το πρίσμα της νομικής επιστήμης»

Νικόλαος Ουζούνoglou, Ομοτ. Καθηγητής Ε.Μ. Πολυτεχνείου, «Η αντιδιαμετρική στάση του Σεϊχουλισλάμ Χατζή Χαλίλ και του Χαλέτ Εφέντη στις Φρικαλεότητες κατά των Ελλήνων της Πόλης την περίοδο Φεβρουαρίου – Μαΐου 1821».

Για να παρακολουθήσετε την εκδήλωση συνδεθείτε :

<https://www.facebook.com/oiomko.org> ή το κανάλι:

https://www.youtube.com/channel/UCN0_dKwgMaKluJPqaLhfuuw

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821

Τιμή στους μάρτυρες τῆς Κωνσταντινουπόλεως

Γιώργου Πουκαμισά

Πρέσβη ε.τ.

Ομιλία στην Έταιρεία τῶν Φίλων τοῦ Λαοῦ

Η Εταιρεία τῶν Φίλων τοῦ Λαοῦ ἀπεφάσισε νά τιμήσει τήν μνήμη τῶν ὁμογενῶν, κληρικῶν καί λαϊκῶν, οἱ ὅποιοι ἐτελειώθησαν μαχαίρα ἢ ἀγχόνη, κατά τίς φοβερές ἡμέρες τῆς ἀνοίξεως 1821, στήν Κωνσταντινούπολη.

Ἡ εἶδηση τοῦ κινήματος τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντη, κατετάραξε τόν Σουλτᾶνο, ἡ διαρροή δέ τοῦ μηδέποτε τεθέντος σέ ἐνέργεια σχεδίου τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας νά πυρπολήσει τόν ὀθωμανικό στόλο στόν Κεράτιο καί νά ἀπαγάγει τόν ἴδιο τόν Μαχμούτ Β΄, κατέπληξε τήν ὀθωμανική ἐξουσία καί συνετέλεσε, ὅταν μάλιστα φούντωνε ἡ Ἐπανάσταση στήν νότια Ἑλλάδα, στήν ἀπόφαση λήψης σκληρῶν μέτρων, ἔναντι πάντων.

Συμβολική τῶν σφαγῶν, εἶναι ἡ ἀπόφαση νά θανατωθεῖ ὁ Πατριάρχης τοῦ Γένους, ὁ Γορτύνιος Γρηγόριος ὁ Ε΄, ἀπό ἐτῶν γνώστης τοῦ μυστικοῦ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας. Ὁ Πατριάρχης ἀπαγχονίσθηκε τήν Κυριακή τοῦ Πάσχα 10 Ἀπριλίου 1821, ἀπό τήν κυρία πύλη τοῦ περιβόλου τῶν Πατριαρχείων, ἡ ὁποία ἔκτοτε παραμένει κλειστή. Ὁ Γρηγόριος ἦταν τό ἐξιλαστήριο θῦμα τοῦ Ἀγῶνα. Κοντά σέ αὐτόν, ἐμαρτύρησαν πολλοί ἄλλοι. Παρακάτω καταγράφονται οἱ μάρτυρες αὐτοῦ τοῦ Γένους, ὅπως τά ὀνόματά τους μᾶς ἔχουν παραδοθεῖ ἀπό τοὺς ἱστορικούς τοῦ ἔθνους.

Δέν ἦταν δυνατόν νά προστρέξουμε στά ἀρχεῖα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἄς ξεκινήσουμε ἀπό τήν «Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως» τοῦ Σπυρίδωνος Τρικούπη (ἐπανέκδοση Χρ. Γιοβάνη, Ἀθῆναι 1978, σελ. 75 ἐπ.).

14 Μαρτίου 1821: «ἡ ἐξουσία ἐκίνησεν ἀμέσως χεῖρα βαρεῖαν καί μαιφόνον καθ' ὅλων τῶν σημαντικῶν Ἑλλήνων ἀνεξετάστως καί ἀκρίτως».

22 Μαρτίου 1821: Ἀπεκεφαλίσθησαν ὁ Νικόλαος Σκαναβῆς ὁ Μιχαήλ Μάνος πρώην διερμηνέας τοῦ στόλου καί γαμβρός τοῦ Σκαναβῆ, ὁ Θεόδωρος Ρίζος, μέγας λογοθέτης τῆς ἐκκλησίας, ὁ Ἀλέκος Φωτεινός, υἱός τοῦ ἀρχιάτρου τοῦ ἡγεμόνα τῆς Μολδαβίας.

26 και 27 Μαρτίου: - ο Λεβίδης, ο και Τσαλίκης καλούμενος. - ο Στεργιαννάκης Τσορπατσόγλους (και άλλοι στις 4 Απριλίου). - 3 καλόγεροι. - 3 ταχυδρόμοι του αύθεντη της Μολδαβίας. - 8 άλλοι όλιγον γνωστοί. -

Από την 3ην Απριλίου, όταν οι πληροφορίες για την «άποστασία» έφθαναν στην πρωτεύουσα ως πλήμμουρα, «παράφρων έτι μάλλον έγινε ο σουλτάνος επί τη είδήσει τούτη, και ήρχισε να φονεύη άπονώτερον».

Τήν 4ην Απριλίου, Μεγάλη Δευτέρα, άπεκεφαλίσθη ο Κωστάκης Μουρούζης, Μέγας Διερμηνεύς, «κλέος άληθώς του έλληνικοϋ γένους», όπως γράφει ο διδάσκαλος ο Κωνσταντίνος Κούμας προς τον Είρηναίο Θείριο, τον Ιούνιο 1821, από την Βιέννη όπου είχε καταφύγει, έχοντας εγκαταλείψει την Σμύρνη, όπου έδίδασκε.

Τήν 4ην επίσης Απριλίου, η Πύλη - άπεκεφάλισε τον Άντωνάκη Τσιράν, έμπροσθεν της οικίας του, και τον γιο του Στέφανο. - έκρέμασε άλλους οκτώ (8), μεταξύ των οποίων τον Δημήτριο Παπαρρηγόπουλο από την Βυτίνα, τραπεζίτη του Αλεξάνδρου Σούτσου, πρώην αύθεντη της Βλαχίας, πατέρα του έθνικοϋ ιστορικοϋ Κωνσταντίνου Παπαρρηγόπουλου.

την 5η Απριλίου άπεκεφάλισε τον γαμβρόν του Παπαρρηγόπουλου, Δημήτριον Σκαναβήν. Τότε θανατώθηκε επίσης ο άγας Αλέξανδρος Ράλλης, ο παχάρνικος Γεώργιος και ο κλουτσιάρης Ζαφείρης.

Θανάτωσε

- τον βάνο Παναγιωτάκη Τσιγκήν - τον Μιχαλάκη Χαντζερήν, πρώην διερμηνέα του στόλου

- τον Παναγιώτη Χατζερή, τον βάνο Νικόλαο Χατζερή και τον σπαθάριο Δημ. Χατζερή έκρέμασε τον Γεώργιον Μαυροκορδάτον, από τό παράθυρο της οικίας του.

Τήν 8ην Απριλίου άπεκεφάλισε τρεις (3) «νεροκράτας», ότι δήθεν μελετοϋσαν να δηλητηριάσουν τά ύδατα της βασιλεύουσας.

Τήν 9ην , άπεκεφάλισε η έξουσία δύο έφημερίους της Μεγάλης Έκκλησίας, φύλακες της δομνίτσας Εύφροσύνης Μουρούζη, που μόλις είχε διαφύγει.

Τήν 10ην , όπως προελέχθη, άπαγχονίσθηκε ο Πατριάρχης Γρηγόριος ο Ε΄. «Αί τελευταΐαι στιγμαί του Γρηγορίου έφάνησαν στιγμαί άκραιφνοϋς πίστεως και άνεξικακίας, όποιος προετοιμάζει άκηλίδωτος συνείδησις, άγαθοποιός καρδιά, παράβλεψις της προσκαΐρου ζωής και προσδοκία της μελλούσης», γράφει ο Σπ. Τρικούπης. Ο «γιαφτάς» επί του λειψάνου του άνέφερε, μεταξύ άλλων: «... καθ' όλα τά φαινόμενα ήτο και αυτός, ως άρχηγός, μυστικός συμμετοχος της άποστασίας» (σελ.83). Τήν ίδια ήμέρα, την Κυριακή του Πάσχα έκρέμασε η Πύλη τρεις εκ των φυλακισθέντων άρχιερέων, - τον μητροπολίτην Έφέσου, Διονύσιο Καλλιάρχη, «πολλάς και σπανίας άρετάς κεκοσμημένον».

- τόν Ἀγχιάλου Εὐγένιον, ἐνῶ ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος, πέθανε ἀπὸ τῆς κακουχίας πρὶν ἐκτελεστεῖ ἡ διαταγή τοῦ ἀπαγχονισμοῦ.

Τῆς ἡμέρας ἐκεῖνης τῆς φρίκης, «Ἡ Κωνσταντινούπολις ἐφαίνετο μᾶλλον καταγώγιον ληστῶν καὶ αἰμοβόρων θηρίων, ἢ καθέδρα βασιλέως καὶ διαμονή εὐρωπαίων πρέσβων».

Συνεχίζει ὁ Τρικούπης, ὡς νὰ ἔχει ὑπὸ ὄψιν προπάντων τὴν περίπτωση τοῦ Παναγιώτη Σέκερη καὶ τῆς οἰκογενείας του... «Πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐδραπέυτευαν καὶ κατέφευγαν εἰς ξένην γῆν, ἀφανεῖς καὶ γυμνοὶ οἱ πρῶην ἐπιφανεῖς καὶ βαθύπλουτοι». Στῆς 18 Ἀπριλίου, θανατώθηκε ὁ Θεοδωρουπόλεως Ἄνθιμος καὶ 3 ἱερεῖς.

Τὸ μαρτυρολόγιον, ὅμως συνεχίζεται:

Στῆς 19 Ἀπριλίου, γίνονται μαζικοὶ ἀπαγχονισμοὶ καὶ θανάτωση λαϊκῶν, ἐπίσης δὲ τοῦ Πρωτοσύγκελλου τοῦ Μητροπολίτη Ἐφέσου.

Τὴν 22α Ἀπριλίου, εἰσβαλόντες στὰ Πατριαρχεῖα ὄχλοι, σκότωσαν δύο ἐφημερίους στό προαύλιο μπροστὰ ἀπὸ τὴν εἴσοδο τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ.

Τὴν 3η Μαΐου, ἡ Πύλη ἀπεκεφάλισε τὸν 100ετὴ ἐπίσκοπον Μυριουπόλεως καὶ τὸν 19ετὴ υἱὸ τοῦ πρώτου ἄρχοντα τῆς Ραιδεστοῦ.

Κατὰ τοὺς ἴδιους μῆνες, Ἀπρίλιο καὶ Μαΐο, ὅσο ἐξαπλωνόταν ἡ ἐπανάσταση ἐντείνονταν οἱ ἄγριοι διωγμοί.

Περὶ τὰ τέλη Ἀπριλίου σφαγιάσθησαν ἐπίσης, - ὁ Στέφανος Μαυρογένης, μέγας λογοθέτης τῆς Ἐκκλησίας,

- ὁ Χατζηβασίλειος ἀπὸ τὰ Ταταύλα,

- ὁ Στρατῆς Πετροκόκκινος, ἀπὸ τὴν Χίο,

- ὁ Κομνηνὸς Κάλφας - οἱ ἐπικεφαλῆς τεχνίτες τοῦ Τερσανᾶ, τρεῖς (3)

- ὁ τουφεκτοῖμπασης τοῦ ἡγεμόνος Καρατζᾶ,

- οἱ Σταυράκης καὶ Θεόδωρος, γιοὶ τοῦ ἐμπόρου Νικήτα Κουντουρόπουλου ἀπὸ τὴν Δημητσάνα .

Ὡς τὸ τέλος Μαΐου, (Ἱστορία Ἑλλήν. Ἔθνους, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, σελ. 135, τ. IB) ἀποκεφαλίσθησαν

- ὁ Χατμάνος Κωνσταντῖνος Γεράκης,

- Ἰω. Παπαρρηγόπουλος, ἀδελφὸς τοῦ μνημονευθέντος Δημητρίου ,

- Μιχαὴλ Παπαρρηγόπουλος, δεύτερος γιὸς τοῦ Δημητρίου Παπαρρηγόπουλου.

- ὁ Χατζῆ Παναγιώτης - ὁ Μισέ Θεοδόσιος ,

- ὁ Δημ. Σαρρῆς - 2 γιοὶ τοῦ Ἰορδανάκη

- ὁ ποστέλνικος Πανταζόγλου (εἶχε διατελέσει στὴν ὑπηρεσία τοῦ ἡγεμόνα τῆς Μολδαβίας Σκαρλάτου Καλλιμάχη) καὶ ὁ ἀδελφὸς του.

Κατά τόν Μάιο έγιναν καί ὀμαδικές θανατώσεις:

- 500 περίπου Πελοποννήσιοι παντοπῶλες καί βουτυράδες πνίχτηκαν στήν θάλασσα ἔξω ἀπό τήν Νικομήδεια.

- Σέ νέα μεταγωγή, δῆθεν γιά ἐξορία, ὀδηγήθηκαν σέ ὀμαδικό πνιγμό 200 ἀκόμη Ρουμελιῶτες, Αἰγαιοπελαγίτες, Κρητες.

- Τήν 4η Μαΐου, ἀπαγχονίσθηκαν οἱ ἤδη φυλακισμένοι ἀρχιερεῖς, - Δέρκων Γρηγόριος - Ἀδριανουπόλεως Δωρόθεος Πρώιος (ἀπό τήν Χίο).

- Τυρνόβου Ἰωαννίκιος (κατ' ἄλλους στίς 3 Ἰουνίου)

- Θεσσαλονίκης Ἰωσήφ Τήν ἴδια ἡμέρα ἡ ἐξουσία ἐκρέμασε καί τόν Νικηφόρο, τόν πιστόν ἀρχιδιάκονον τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου, καί κάποιους λαϊκούς.

Τίς ἡμέρες ἐκεῖνες τοῦ Μαΐου, ἐξολόθρευσε τούς Ὑδραίους πού ὑπηρετοῦσαν στόν ὀθωμανικό στόλο, ὅπως ἔθιμο καί ὑποχρέωση τῶν νησιωτῶν ἦταν: ἀπεκεφάλισε στήν δεξαμενή τοῦ ναυστάθμου στόν Κεράτιο, τόν ἐπικεφαλῆς τους Κωνσταντῖνο Γκιουῆστο, τούς ἀδελφούς καί ἄλλους συγγενεῖς του, ἀλλά καί ἀπό τούς ὑπόλοιπους Ὑδραίους ναυτικούς τοῦ στόλου, ἄλλους ἐκρέμασε ἄλλους ἔπνιξε.

Μετά ἀπό λίγες ἡμέρες, στίς 6 Μαΐου, «κατέκοψε ἐπί τῆς ἀκτῆς τοῦ ναυστάθμου» τόν δραγουμάνο τοῦ στόλου Νικόλαο Μουρούζη, νεώτερο ἀδελφό τοῦ ἤδη μαρτυρήσαντος Κωστάκη, πού εἶχε μνηθεῖ στήν Φιλική.

Καί ἄλλοι ἔγκριτοι Φαναριῶτες δέν ἀπέφυγαν τόν δήμιο:

- ὁ Ἰάκωβος Ἀργυρόπουλος «παιδείας ἐγκρατῆς καί γλωσσῶν διαφόρων εἰδήμων» (Κούμας, σελ. 92).

- Βασίλειος Χαντζερῆς. Ἀλλά καί τοῦ πιστοῦ της Σκαρλάτου Καλλιμάχη, τόν ὁποῖο ὁ Σουλτᾶνος εἶχε ὀρίσει ἡγεμόνα τῆς Βλαχίας τόν Ἰανουάριο 1821, μετά τόν αἰφνίδιο θάνατο τοῦ Ἀλεξάνδρου Σούτσου, δέν ἐφείσθη ἡ Πύλη. Τόν ἐξόρισε, στίς 3 Ἰουνίου, στήν κεντρική Μικρά Ἀσία καί στήν συνέχεια, στίς 12 Δεκεμβρίου 1821, τόν ἐδηλητηρίασε στήν πόλη Μπολού τῆς Βιθυνίας.

Τόν Ἰούνιο 1821 ἀποκεφάλισε τόν πρῶην μεγάλο διερμηνέα Γιάγκο Καλλιμάχη μέ τούς δύο ὑπηρετές του, στήν Καισάρεια ὅπου τόν εἶχε ἐξόρισει,.

Δεινά ἔπαθε ἡ Σμύρνη, ἡ «δευτερεύουσα πόλις τοῦ κράτους» κατά Τρικούπη, ἀλλά ἐπίσης ἡ Ἀδριανούπολις, ὅπου μάλιστα ἀπαγχονίσθηκε καί ὁ κλεινός πρῶην Οκουμενικός Πατριάρχης Κύριλλος, πού ἐκεῖ ἐσχόλαζε, οἱ Κυδωνίες, ἡ Αἴνος, τά Μοσχονήσια.

Άλλά αξίζει να αναφερθεί ότι ο Σουλτάνος διέταξε την θανάτωση Όθωμανών αξιωματούχων, διότι προέβαλαν αντίστασεις στο γενικό μέτρο σφαγής των Ρωμηών. Πρόκειται για τον θρησκευτικό ηγέτη των Μωαμεθανών, τον Σεϊχουλισλάμη, Χατζή Χαλήλ εφέντη, τον Μεγάλο βεζύρη Μπεντερλί Άλῆπασᾶ, και επίσης τον ναυτικό διοικητή της Σμύρνης Σαλίμ Καπτάν.

Ο νηφάλιος Τρικούπης, υπολογίζει σέ δέκα χιλιάδες, τον αριθμό εκείνων που ἔχασαν την ζωή του τίς μαῦρες ἡμέρες τῆς ἄνοιξης τοῦ 1821 στήν Κωνσταντινούπολη, εἴτε κατόπιν διαταγῆς τῆς ὀθωμανικῆς ἐξουσίας, εἴτε ἀπό τόν ἐξαγριωμένο μουσουλμανικό ὄχλο. Αἰωνία ἡ μνήμη τους. _

ΣΗΜ.: Βασική πηγή γιά τό παραπάνω κείμενο, ἦταν ἡ «Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως» τοῦ Σπυρίδωνος Τρικούπη, ἀλλ' ἐπίσης ἡ «Ἑλληνική Μεταβολή τοῦ 1821» τοῦ Βασιλείου Μούτσογλου, ἡ «Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους» τῆς Ἐκδοτικῆς Ἀθηνῶν καί ἡ ἀλληλογραφία τοῦ Κωνσταντίνου Κούμα.

Ανατροπή ἀπό τό Διοικητικό Δικαστήριο Ἄγκυρας τῆς Εγκυκλίου γιά τήν Απαγόρευση Ἐκλογῶν στα Ευαγή Ἰδρύματα τῶν Μειονοτήτων τῆς Τουρκίας

Ἡ απαγόρευση διενέργειας ἀρχές τοῦ 2013 ἐκλογῶν, ἀπό τήν Γενική Διεύθυνση Βακουφίων (ΓΔΒ), στα ευαγή ἰδρύματα (βακούφια) τῶν μειονοτήτων κατὰ τήν Συνθήκη τῆς Λωζάννης με τήν πρόφαση τῆς σύνταξης νέου κανονισμοῦ ἐκλογῶν ἀποτελεῖ μία ἐπανάληψη πρακτικῶν που ἐφαρμόστηκαν τῶν περιόδων 1936-1949 καί 1969-1991 καί 1991-2005. Οἱ ἐκλογές το 1991 υπῆρξαν με πολλές ἐλλείψεις. Πρόκειται γιά μέγιστη παραβίαση τῆς Σ. τῆς Λωζάννης που ἀφαιρεῖ καί τό τελευταῖο δικαίωμα που τυπικά δέν ἔχει καταργήσει ἡ Τουρκία. Τόν Μάρτιο 2019 ἡ ΓΔΒ ἐξέδωσε ἐγκύκλιο που ἐπέτρεπε τήν ἀναπλήρωση τῶν μελῶν τῶν Δ.Σ. τῶν βακουφίων με ἐπιλογή μελῶν ἀπό τά υφιστάμενα Δ.Σ. Σημειώνεται ὅτι τό μεγαλύτερο ἴδρυμα τῆς Ομογένειας τό Βαλουκλή ἔχει μη-αιρετή διοίκηση ἀπό τό 1991.

Ὡς Δ.Σ. τῆς Οἰ.Ομ.Κω. τόσο τό 2013 ἀλλά καί τό 2019 εἶχαμε καταγγεῖλει τίς δύο ἐγκυκλίους που ἀναφέρονται παραπάνω ὅτι παραβιάζουν πρὶν ἀπό ὅλα τούς ἴδιους νόμους τῆς Τουρκίας. Ἰδιαίτερα ἡ ἀντίδραση τῆς Οἰ.Ομ.Κω. σε αὐτή τῆς 2019 εἶχε προκαλέσει ἐντύπωση ἀπό ὀρισμένους κύκλους στήν Ἄγκυρα.

Τό θέμα τῆς απαγόρευσης αὐτῆς εἶχε ἐπίσης προκαλέσει ἐντονη διαμαρτυρία ἀπό τόν τότε ἐκπρόσωπο τῶν μη-Μουσουλμανικῶν Βακουφίων στήν ΓΔΒ τοῦ κ. Λ. Βίγκα. Ὁ τότε

Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης κ. Μπουλέντ Αρίντς ενώ είχε υποσχεθεί ότι μέχρι το τέλος Απριλίου 2013 θα είχε εκδοθεί ο σχετικός κανονισμός, αφού βέβαια δεν συνέβη αυτό, αναγκάστηκε να ζητήσει συγνώμη για την μη τήρηση της υπόσχεσής του αφού ήταν αρμόδιος προϊστάμενος της ΓΔΒ.

Κατά την συνάντηση το 2014 της αντιπροσωπείας της Οι.Ομ.Κω. με τον τότε Πρωθυπουργό καθ. Αχμέτ Νταβούνγτογλου ότι τέθηκε από την Οι.Ομ.Κω. το ζήτημα είχε αναφέρει ο ίδιος ότι πίσω από την απαγόρευση είναι ισχυρά στελέχη δύο βακουφίων, ενός Ρωμαίικου και ενός Αρμενικού, που βέβαια είναι πασίγνωστο σε όλους.

Σε όλες τις συναντήσεις που γίνονται με εκπροσώπους της Τουρκίας, όπως κατά την πριν ένα μήνα της επίσκεψης του αρμόδιου Υπουργού Τουρισμού και Πολιτισμού κ. Mehmet Nuri Ersoy στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, πρώτος από όλους η Α.Θ.Π. ο Οικουμενικός Πατριάρχης θέτει επιτακτικά το θέμα. Η εικόνα είναι ότι δίνονται υποσχέσεις που δεν έχουν τηρηθεί μέχρι σήμερα.

Πρόσφατα έγινε γνωστό ότι το 7ο Διοικητικό Δικαστήριο Άγκυρας κατόπιν προσφυγής Αρμενίων της Πόλης αποφάσισε για την ακυρότητα των δύο προαναφερθέντων πράξεων της ΓΔΒ τις οποίες ακύρωσε. Η διαδικασία είχε ξεκινήσει με αιτήσεις των Αρμένιων πολιτών προς το Βακούφι Τριών Χοράν που απέρριψε την διενέργεια εκλογών με την επίκληση της εγκυκλίου της ΓΔΒ.

Στις δηλώσεις που προέβησαν οι δικηγόροι Sebuhi Aslangil και Setrak Davuthan που εκπροσώπησαν τους πολίτες που προσέφυγαν ανέφεραν ότι τα Βακούφια αφού ειδοποιήσουν την ΓΔΒ μπορούν να πραγματοποιήσουν εκλογές με την εφαρμογή του παλαιού κανονισμού εκλογών που είναι ενσωματωμένος στον ισχύοντα Νόμο 5737 του έτους 2008.

Για το θέμα έχει δημοσιευτεί εκτενές άρθρο στο οποίο αναφέρεται επίσης ότι είναι στην δικαστική διαδικασία και άλλη προσφυγή από άλλη μη-Μουσουλμανική μειονότητα που έχει ξεκινήσει από Πρωτοδικείο.

Υπάρχει η εκτίμηση ότι σύντομα να αποφασιστεί η διενέργεια εκλογών που πρέπει να απασχολήσει την Ομογένεια.

Πρόγραμμα Κοινωνικής Αλληλεγγύης

«ΜΗΝΑΣ ΤΣΙΤΣΑΚΟΣ»

Παρά τις συνεχιζόμενες συνθήκες λόγω της Πανδημίας του COVID

Η Οικουμενική Ομοσπονδία Κωνσταντινουπολιτών

μαζί με τα μέλη σωματεία της

συνεχίζει σταθερά τις δράσεις του Προγράμματος:

- **Αποστολή σε 22 Σουπερμάρκετ 120 διατακτικών**
- **Μέριμνα για την στέγαση 75 συμπολιτών και μη στις δύο δομές:**
 - Οίκος του Κωνσταντινουπολίτη (Π. Ηράκλειο Αττικής) και
 - Νέο Οίκο του Πολίτη (Ν. Φιλαδέλφεια)
- **Εξασφάλιση φαρμάκων με την κάλυψη της ίδιας συμμετοχής και παροχής δωρεάν φαρμάκων σε 50 συμπολίτες από το Κοινωνικό Φαρμακείο.**
- **Κατ' οίκον υποστήριξη σε περιπτώσεις που δεν υπάρχει κανένας δικός τους σε ηλικιωμένα άτομα.**
 - **Εξασφάλιση διενέργειας άκρως αναγκαίων ιατροβιολογικών εξετάσεων για τις οποίες τα ραντεβού που δίνονται είναι πολλοί μήνες.**
 - **Εξασφάλιση αιμοδοσίας μετά από αίτημα.**
- **Επίλυση θεμάτων Αδειών παραμονής και αντιμετώπιση γραφειοκρατικών δυσκολιών που φθάνουν μέχρι να μην χορηγείται ΑΜΚΑ σε Κωνσταντινουπολίτες που ζουν στην Ελλάδα 40 χρόνια.**
- **Επίλυση γραφειοκρατικών ζητημάτων που αντιμετωπίζουν οι Ομογενείς της Πόλης στην Ελλάδα.**

Δωρεές υπέρ του Προγράμματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης—Μάρτιος 2021

Το Δ.Σ. εκφράζει τις πλέον θερμές του ευχαριστίες για τις δωρεές υπέρ του Προγράμματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης «Μηνάς Τσιτσάκος»

ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΦΕΡΙΚΙΟΪ, 500 Ευρώ

ΚΟΙΝΟΤΗΣ ν. ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ, 400 Ευρώ

ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΒΛΑΓΚΑΣ, 500 Ευρώ

**Δύο συμπολίτες μας από την Κωνσταντινούπολη
100 και 500 Ευρώ αντίστοιχα**

Οι συμπολίτες μας:

Δημήτριος Φραντζής 150 Ευρώ

Ευάγγελος Κοσμίδης (Χαλκηδόνα) 1000 Ευρώ

Χάρης Δημόπουλος (Φλώρινα ΗΠΑ) 200 Δολάρια

Δημήτρης Τάσιος (Βόρεια Καρολίνα-ΗΠΑ) 810 Ευρώ

**ΟΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΤΗΣ ΟΙΟΜΚΩ
ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΥΞΑΝΟΝΤΑΙ ΚΑΙ Ο ΕΡΧΟΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ
ΧΡΙΣΤΟΥ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΟ ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΦΕΡΕΙ ΚΑΙ ΤΗΝ
ΑΝΑΚΟΥΦΙΣΗ ΣΤΟΥ ΔΟΚΙΜΑΖΟΜΕΝΟΥΣ ΣΥΜΠΟΛΙΤΕΣ ΜΑΣ.
ΟΛΟΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΣΥΝΔΡΑΜΟΥΜΕ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΜΗΝΑΣ ΤΣΙΤΣΑΚΟΣ».
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΗΣΤΕ ΣΤΟ npar@otenet.gr ή στο Facebook
Οικουμενική Ομοσπονδία Κωνσταντινουπολιτών.**

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΝΗΣΙ ΤΗΣ ΙΜΒΡΟΥ – ΜΑΡΤΙΟΣ 2021

Αντιγόνης Μάρα

Εκπαιδευτικού – Εθελόντριας Οι.Ομ.Κω.

Επισκέφτηκα την Ίμβρο και τα ομογενειακά σχολεία μας το 1ο δεκαήμερο του Μαρτίου. Η Ίμβρος είναι ένα νησί με έντονα τα ελληνικά στοιχεία όπου κι αν κοιτάξεις. Οι κάτοικοί της είναι γλυκύτατοι, χαμογελαστοί και φιλόξενοι. Εμένα με υποδέχτηκαν με μεγάλη χαρά και ανυπομονησία.

Στο νησί συναντήθηκα με τους διευθυντές των σχολείων μας, την κα. Berber του δημοτικού και τον κ. Καμπουρόπουλο του γυμνασίου-λυκείου. Η συνάντησή μας έγινε σε ζεστό κλίμα και από τις δυο πλευρές. Συζητήσαμε τις ανάγκες και τα προβλήματα των σχολείων μας αλλά και τον τρόπο που θα μπορούσα να τους φανώ χρήσιμη.

Ακολούθησαν οι συναντήσεις με τους γονείς, άκουσα τους προβληματισμούς και τις ανησυχίες τους και προσπάθησα να δώσω λύσεις όσο αυτό ήταν εφικτό δεδομένου των συνθηκών και των λίγων ημερών που θα βρισκόμουν στο νησί τους.

Με τους μαθητές ξεδιπλώσαμε συναισθήματα, θυμώσαμε, γελάσαμε, παίξαμε! Μάθαμε να εκφραζόμαστε με την βοήθεια του UBVOBOX «Συναισθηματική Νοημοσύνη» προσφορά του κ.Ορφανίδη – κλινικού ψυχολόγου αλλά και με το παραμύθι «Ο ΝΕΡΟΔΡΑΚΟΣ» δώρο από την διευθύντρια του Ειδικού Σχολείου Πειραιά / Συγγραφέα του παραμυθιού κα Ψαλλιδάκου.

Είχα την τιμή να παρευρεθώ στην εκδήλωση-γιορτή για τον ένα χρόνο από την εκλογή του Μητροπολίτη Ίμβρου-Τενέδου.

Με τα σχολεία μας, ανανεώσαμε το ραντεβού μας για την επόμενη φορά που ελπίζουν να είναι σύντομα καθώς υπάρχουν παιδιά που χρήζουν βοήθειας είτε λόγο μαθησιακών δυσκολιών είτε συμπεριφοράς.

Τέλος, μοιραστήκαμε ιδέες για μελλοντικές δράσεις όπως είναι τα καλοκαιρινά summer camps με δημιουργική-εκπαιδευτική απασχόληση των παιδιών αλλά και ψυχαγωγία.

Εικόνες από την Ίμβρο—Ο Μητροπολίτης κ. Κύριλλος μαζί με τη μαθητώσα νεολαία και τους εκπαιδευτές

Νέα Ευρήματα στην Σινώπη στα Ρωμαϊκά Μνημεία στην Εκκλησία των Παλατίων

Σε άρθρο μας στο Ενημερωτικό Δελτίο Ιανουαρίου 2021 είχαμε αναφερθεί στην «Εκκλησία της Κοιμήσεως της Θεοτόκου στη Σινώπη—Ένα από τα Μεγαλειώδη ιστορικά μνημεία της Ρωμιοσύνης στην Ανατολή». Σύμφωνα με πρόσφατες δημοσιεύσεις στον τύπο της Τουρκίας ανακοινώθηκε ότι μετά από 11 χρόνια ανασκαφών προέκυψαν πολύ σημαντικά ευρήματα. Ανακαλύφθηκαν δύο τάφοι δύο επισκόπων 200 ετών που είναι ενταφιασμένοι με τα αρχιερατικά άμφια και βρέθηκαν σε καθήμενη στάση. Η αρχαιολογική ομάδα από πού συμμετέχουν πολλά ΑΕΙ της Τουρκίας χαρακτήρισε τα ευρήματα πολύ σημαντικά των τελευταίων ετών. Οι ανασκαφές γίνονται με υποστήριξη του Υπουργείου Τουρισμού και Πολιτισμού της Τουρκίας. Τα ευρεθέντα άμφια μεταφέρθηκαν στο Πανεπιστήμιο Μιμάρ Σινάν της Κωνσταντινούπολης, όπως επίσης μια σελίδα από το Ευαγγέλιο με ύφασμα, για να συντηρηθούν από το ειδικό Εργαστήριο του Πανεπιστημίου. Επιπλέον βρέθηκε ταφικός χώρος καλυμμένος με μωσαϊκά.

Κατά τις δημοσιεύσεις στον τύπο της Τουρκίας, η Σινώπη όντας σημαντικό Μητροπολιτικό Κέντρο επί Βυζαντινής Αυτοκρατορίας υπήρξε η πατρίδα του διάσημου φιλοσόφου της αρχαιότητας Διογένη.

Εικόνες από τις ανασκαφές στην Σινώπη

Εικόνες του χώρου ανασκαφών του Ι. Ν. Κοιμήσεως της Θεοτόκου Παλατίων Σινώπης

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΟΙΟΜΚΩ ΣΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΟΑΣΕ

Supplementary Human Dimension Meeting (SHDM) on Media Freedom and Gender Equality - 8-9 March 2021

The Important role of Woman Participation for the Rehabilitation towards Victim Minorities: The case of the Greek-Orthodox Community of Istanbul

The United Nations General Assembly in 2005 has established with its 60/147 Resolution the Principles of achieving remedy and reparations towards victims of gross violations of human rights. These principles are valid to an utmost extent for the Greek-Orthodox Minority of Istanbul, which presently is forced to live as an expatriate community in various continents to the extent of 98% of its population which in 1960 was 125.000 living in Istanbul. The severe violations of the human rights of the Greek-Orthodox Minority took place during the years 1923-2003 as we have reported in various OSCE Meeting in recent years. This fact has been confirmed several times, during the last 18 years, by the present leadership of Republic of Turkey. Today Minority living in Istanbul are less than 1400 persons, most of them being of advanced age, and is facing the specter of complete annihilation. Scientific statistical studies for our minority shows that that woman has been more susceptible to loss of motherland and even showing transgenerational trauma induction.

The only measure to prevent the disappearance of this historic Community is Turkey to actively support the proposals submitted by the EFC focusing on the repatriation of young people whose parents are descendants from Istanbul and in parallel to reinstitute all the rights of the Minority.

During the last 10 years EFC has organized volunteer projects to whom members of the expatriated Minority has shown great interest to contribute. During the last 10 years approximately 100 volunteers worked in various rehabilitation projects implemented in Istanbul. The experience shows that woman members are predominantly participating to these projects participating 70% of this effort. Therefore, the international organization promoting human rights should take into account the importance of woman contribution to the fundamental issue of remedy and reparations towards victim communities in the mentioned U.N. Resolution.

Finally we like to state that the fact while the authorities of Turkey has shown understanding of EFC proposals but limited active support has given. Contrary the European Union, declaring the respect of human rights being in its fundamental principle, insistently rejecting to take to consideration the principles established by the above-mentioned U.N. Resolution.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΟΙΟΜΚΩ ΣΤΗΝ 46η ΤΑΚΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΤΟΥ Ο.Η.Ε.

UNITED NATIONS

46th Regular Session of Human Rights Council

**The Remedy and Reparations towards Victim Minorities must be in the center of promoting Human Rights:
The case of the Greek-Orthodox Community of Istanbul**

The United Nations General Assembly with its 60/147 Resolution, established the Principles of achieving remedy and reparations towards the victims of gross violations of human rights. These principles are valid to an utmost extent for the Greek-Orthodox Minority of Istanbul, which in 1960 was 125.000 living in Istanbul and now 98% of its population is presently forced to live as an expatriate community in various continents. The severe violations of the human rights of the Greek-Orthodox Minority took place during the years 1923-2003 as we have reported in various U.N. conferences. This fact has been confirmed several times, during the last 18 years, by the present leadership of Republic of Turkey. A detailed Report on these issues has been recently submitted to the Special Rapporteur on minority issues, Professor de Varennes asking him to urgently review the situation.

The only measure to prevent the disappearance of this historic Community is Turkey to actively support the proposals submitted by the EFC, focusing on the repatriation of young people whose parents are descendants from Istanbul.

The European Union is persistently rejecting to take into its consideration the issue of continuation of our Community in Istanbul.

We appeal to the Human Rights Council to help our community not to die.

Τα Μοναστήρια του όρους Ολύμπου της Βιθυνίας – Μυσίας ως Παγκόσμια Κληρονομιά Πολιτισμού

Αναπλ. Καθ. Ersoy Soydan

Πανεπιστήμιο Κασταμονής, Σχολή Επικοινωνίας

ersoy.soydan@gmail.com

Η πόλη της Προύσας, έχει αναπτυχθεί στους πρόποδες του όρους Ολύμπου- Ουλούνταγ που έχει την υψηλότερη κορυφή της περιοχής Προποντίδας (Μαρμαρά) με υψόμετρο 2.543 μέτρα. Φυσικά, ο Όλυμπος Βιθυνίας ταυτίζεται επίσης με την Προύσα και αποτελεί σημαντικό σύμβολο της πόλης αυτής. Το έτος 1961 το βουνό αυτό λόγω του φυσικού του πλούτου που διαθέτει ανακηρύχθηκε εθνικό πάρκο και είναι η παλαιότερη και σημαντικότερη περιοχή χειμερινού τουρισμού της Τουρκίας. Παράλληλα η γεωγραφία αυτή φιλοξενεί ένα μεγάλο πλούτο πολιτισμού. Στο άρθρο αυτό θα αναφερθούμε στα Μοναστήρια που είναι βυθισμένα μέσα στα δάση και έχουν ξεχαστεί στον μακρύ χρόνο που έχει διέλθει. Η χρησιμοποιούμενη σήμερα ονομασία του βουνού στα Τουρκικά Ουλούνταγ, έχει δοθεί μόλις τον προηγούμενο αιώνα. Το όρος αυτό επειδή φιλοξενούσε μεγάλο αριθμό

μοναστηριών και κατοικούνταν σε αυτά από πολλούς μοναχούς, οι Τούρκοι την είχαν ονομάσει Κεσιονταγί που σημαίνει το όρος των Μοναχών. Πιστεύω ότι η ανάδειξη αυτής της ξεχασμένης πολιτισμικής κληρονομιάς της Προύσας, έχει μεγάλη σημασία από πλευράς τουρισμού και ιστορίας της περιοχής. Είναι αναγκαίο να τονίσω ότι η ανακάλυψη και η αξιοποίηση αυτού του πολιτισμικού πλούτου έχει σημασία για την Προύσα που το 2014 έχει

συμπεριληφθεί στον Κατάλογο της Παγκόσμιας Πολιτισμικής Κληρονομιάς της UNESCO. Η Δημαρχία της Προύσας το έτος 2012 είχε συγκροτήσει μια ομάδα έρευνας για την διερεύνηση των σπηλιών στον Όλυμπο, την διαπίστωση των γεωγραφικών χαρακτηριστικών αυτών, την χαρτογράφηση καθώς και την φωτογράφιση και βιντεοσκόπηση τους με σκοπό την εξερεύνηση του τουριστικού τους δυναμικού. Στο πλαίσιο των ερευνών αναζητήθηκαν χαμένα μέσα στα δάση μοναστήρια, που η εύρεση τους υπήρξε αρκετά δύσκολη λόγω της πυκνότητας της χλωρίδας, αλλά επειδή βρέθηκαν σημαντικά στοιχεία για τα μνημεία αυτά, θεωρούμε αναγκαία την συνέχιση των προσπαθειών αυτών που θα ενισχύσουν το

τουριστικό δυναμικό της περιοχής του Ουλούνταγ - Ολύμπου [1].

Στην αρχαιότητα το Ουλούνταγ ονομαζόταν Όλυμπος. Κατά την μυθολογία ο Όλυμπος ήταν ο σύζυγος της Κυβέλης. Στην αρχαιότητα έχουμε 14 βουνά με την ονομασία Ολύμπου. Μετά από τον φημισμένο Όλυμπο της Θεσσαλίας, έρχεται ο Όλυμπος της Μυσίας και πιστευόταν ότι ο Ζευσ ζούσε σε αυτό το όρος [2]. Στην αρχαιότητα η περιοχή δυτικά του Ολύμπου ονομαζόταν Μυσία. Κατά τον Ηρόδοτο οι κάτοικοι της Μυσίας ονομαζόταν και Ολύμπιοι, λόγω της γειννίας αυτής [3]. Επομένως, ο Όλυμπος και η Μυσία ήταν στενά συνδεδεμένοι. Επιπλέον η ονομασία Μυσία κατά τον διάσημο γεωγράφο Στράβωνα προερχόταν από την ύπαρξη πολλών δένδρων Οξιάς (που και σήμερα υπάρχουν). [4] Η ονομασία Μυσία ζει ακόμα στην περιοχή της Προύσας αφού το χωριό Γκιουμουστεπέ, στους πρόποδες του Ουλούνταγ, μέχρι πρόσφατα ονομαζόταν Misi και επίσης το χωριό Aydinpinar των Μουδανιών ονομαζόταν Misebolu. Επίσης η Προύσα στους πρόποδες του Ουλούνταγ ονομαζόταν Prusa ad Olymrum (Προύσα εν Ολύμπω).

Είναι γνωστό ότι η Προύσα γνωρίστηκε πολύ νωρίς με την Χριστιανοσύνη. Στο τέλος του 3ου αιώνα, όταν οι Χριστιανοί, των οποίων ο αριθμός αυξήθηκε πολύ την εποχή του Διοκλητιανού, ο επίσκοπος Προύσας Πατρίκιος θανατώθηκε από τους Ρωμαίους. Ακολούθως και οι επίσκοποι Αλέξανδρος και Γεώργιος Τιμόθεος μαρτύρησαν. Αρχικά η Προύσα υπαγόταν στην Ι. Μητρόπολη της Νικομήδειας, ενώ το 1087 κηρύχθηκε και η ίδια Μητρόπολη και είχε ονομαστεί ως Θεούπολη. Ο Βασίλειος Κανδής, αποδίδει την πιθανότητα η ονομασία αυτή να οφείλεται στην μεγάλη αύξηση των μοναστηριών στο Βουνό του Ολύμπου. [5]

Είναι γνωστό ότι η δημιουργία μοναστηριών στην περιοχή αρχίζει με τον Άγιο Νεόφυτο, που υπήρξε μάρτυρας καταγόμενος από την Νίκαια της Βιθυνίας. Το όνομα του Άγιου Νεόφυτου έγινε γνωστό ξανά πρόσφατα από την εύρεση βασιλικής εκκλησίας μέσα στα νερά της Ασκανίας λίμνης. Κατά την Ορθόδοξη παράδοση ο Άγιος Νεόφυτος όταν ήταν εννιά ετών ακολούθησε ένα περιστέρι που τον οδήγησε στο βουνό Όλυμπο, αφού έβγαλε ένα λιοντάρι που ζούσε σε μια σπηλιά, άρχισε να ζει εκεί και υπήρξε ο πρώτος μοναχός που έζησε στο βουνό αυτό. [6] Ο ίδιος, έζησε μέχρι 15 ετών στην τοποθεσία αυτή, μετά επέστρεψε στην Νίκαια και άρχισε να διδάσκει την χριστιανοσύνη με αποτέλεσμα να μαρτυρήσει μετά από την σύλληψη του από τους ειδωλολάτρες Ρωμαίους. Η Βασιλική εκκλησία που πρόσφατα ανακαλύφθηκε μέσα στην λίμνη, πιστεύεται ότι είναι το σημείο που μαρτύρησε ο Άγιος Νεόφυτος. Είναι γνωστό ότι τον Μεσαίωνα οι προσκυνητές που μετέβαιναν στα Ιεροσόλυμα, προσκυνούσαν τον Ναό του Νεόφυτου, ο οποίος ήταν και ο πολιούχος της Νίκαιας. Ο Άγιος Νεόφυτος είναι από τους πλέον σημαντικούς Άγιους για την Νίκαια και τον Όλυμπο. [7]

Την εποχή του Αυτοκράτορα Κωνσταντίνου (306-337), ήταν διάσημος ένας μοναχός που

ζούσε στον Όλυμπο, με την ονομασία Ευτυχιανός,[8] επειδή είχε την ικανότητα να θεραπεύει τους ασθενείς. Η περιοχή του Ολύμπου, αναφέρεται ως μια περιοχή που παρείχε μεγάλη ασφάλεια στους μοναχούς, για πρώτη φορά τον 5ο αιώνα και ότι φιλοξενούσε μοναστήρια στο έργο «Η Ζωή του Υπατίου».[9] Είναι γεγονός ότι ο μεγάλος αριθμός μοναστηριών της περιοχής έγινε γνωστός και εκτός της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, στους 6ο και 7ο αιώνα και μάλιστα υπάρχουν αναφορές ότι ορισμένοι Αυτοκράτορες του Βυζαντίου ότι μόνασαν στην περιοχή αυτή. [10]

Την Βυζαντινή εποχή ο Όλυμπος ονομαζόταν το Όρος των Καλογήρων. Είναι γενικά αποδεκτό ότι τους αιώνες μεταξύ 9ου – 11ου, το βουνό αυτό αποτελούσε το κέντρο της μοναστικής ζωής της Αυτοκρατορίας. Ιδιαίτερα τις εποχές που επικράτησε η εικονομαχία (726-787 και 815-843), το βουνό αυτό υπήρξε καταφύγιο των μοναχών.

Αναγέρθηκαν πάνω από εκατό μοναστήρια στους πρόποδες, φαράγγια και παραλίες κοντά στον Όλυμπο. Τα αγιολογικά κείμενα των Αγίων του Πέτρου της Ατρώας και Ιωαννίκου αποτελούν πρωτογενείς πηγές για τα μοναστήρια του Ολύμπου εκείνης της περιόδου. Είναι γνωστό ότι, η πλειοψηφία των μοναχών που ζούσαν στα μοναστήρια αυτά είχαν συμβιβαστεί με την εξουσία του εικονομάχου Αυτοκράτορα Λέοντα (813-820). Μάλιστα οι εικονολάτρες μοναχοί, που δεν υπάκουσαν στην Αυτοκρατορική εξουσία, εξαναγκάστηκαν από τον Ηγούμενο να διασκορπιστούν για να μην συλληφθούν. Τέλος είναι γνωστό ότι μετά από το τέλος της εικονομαχίας υπήρξε αύξηση της δραστηριότητας των μονών της περιοχής αυτής.[11]

Μεταλλικό νερό του
1912 της Προύσας

Πολύ γνωστοί μοναχοί που έζησαν στην περιοχή, μεταξύ αυτών και μάρτυρες της περιόδου εικονομαχίας είναι: ο Νικήτας Βιθύνιος, ο Μακάριος Πελεκήτης, ο Θεόδωρος Στουδίτης και ο θείος του Άγιος Πλάτων, ο Άγιος Θεοφάνης, ο Πέτρος (+837) της Ατρώας, ο Ιωαννίκος (+846), ο Λουκάς ο Στυλίτης, ο ηγούμενος της Μονής Λυγάρων ο Ευστράτιος (+867), ο Κωνσταντίνος Εβραίος. Οι άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος που εκχριστιάνισαν τους Σλάβους και δημιούργησαν το αλφάβητο τους, ο Ευθύμιος ο Νέος και οι Πατριάρχες Ταράσιος και Νικηφόρος. [12]

Κατά τον Βασίλειο Κανδέ, μεταξύ των πολλών μοναστηριών που ζούσαν πολλοί μοναχοί, τα πλέον διάσημα μοναστήρια ήταν αυτά των Αβραμιτών και του Αγαύρων. Άλλα γνωστά μοναστήρια ήταν της Μεγάλης Στοάς των Καθαρών που ήταν κοινόβια μοναστήρια. Οι μονομάχοι αποκαλούσαν το Όρος “πιο ιερότερο από τον Ουρανό”. Η περιοχή αυτή λόγω της αφοσίωσης, αγιοσύνης και τελειότητας των μοναχών είχε αποκτήσει μεγάλη φήμη, με αποτέλεσμα να δέχεται πολλούς επισκέπτες των εποχών του Βυζαντίου. Οι αυτοκράτορες Λέων Δ΄, Ο Κωνσταντίνος Στ΄ ο Πορφυρογέννητος και ο Ρωμανός Λεκαπηνός επισκέφθηκαν

την περιοχή και ζήτησαν την ευλογία από τους μοναχούς και είχαν δωρίσει πολλά δώρα στις μονές. Τον 11ο αιώνα που η μοναστική ζωή στον Όλυμπο έζησε μεγάλη ζωντάνια, δέχθηκε ως μοναχούς και μέλη της αριστοκρατίας του Βυζαντίου. Σαν παράδειγμα ο Συμεών Πρωτοβεστάριος το έτος 1036 εγκατέλειψε την Κωνσταντινούπολη και έγινε μοναχός σε μοναστήρι που είχε κτίσει ο ίδιος. Ο Κανδής αναφέρει ότι ο Ιωάννης Ξηφιλινός πολύ κοντινός του Κωνσταντίνου Μοναχού και ο γνωστός φιλόσοφος Μιχαήλ Ψελλός στο διάστημα 1054-55 διέφυγε από το αυτοκρατορικό παλάτι και ότι ασχολήθηκαν με την φιλοσοφία σε μονές του Ολύμπου. Ο Ψελλός έχει συντάξει και ψαλμούς του υμνεί στους μοναχούς αυτούς.[13]

Από κείμενα βίων των αγίων φαίνεται ότι οι μονές του Ολύμπου λειτουργούσαν ως κοινόβια. Όμως φαίνεται, υπήρχαν και μοναχοί που ζούσαν μόνοι τους σε σπηλιές, καλύβες και κελιά.[14] Υπάρχει η εκτίμηση ότι τα μοναστήρια του Ολύμπου η οργάνωση ήταν σε μορφή λαύρας και διάσπαρτες μονάδες σαν μικρά ιδρύματα. Επειδή δεν έχουν γίνει στην περιοχή ανασκαφές, δεν είναι γνωστό το μέγεθος και τα σχέδια των μοναστηριών. Είναι γνωστό ότι τον 10ο αιώνα ζούσαν στην περιοχή σημαντικοί μοναχοί και ότι ο τρόπος οργάνωσης των μοναστηριών μεταφέρθηκε και σε άλλες περιοχές της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, που ήταν η κοινοβιακή οργάνωση και τα σχετικά έθιμα της κοινωνίας των μοναχών. Επίσης γίνεται αντιληπτό ότι οι μονές που βρίσκονταν κοντά στην παραλία, όπως της Τρίγλιας και τον Κουρσουνλού (Kurşunlu), είχαν την μορφή κατασκευής γύρω από μια αυλή αρχίζοντας από την τραπεζαρία και πολλές μονάδες, και είχαν μεγάλο αριθμό μοναχών που ήταν κοινοβιακού τύπου.[15]

Κατά τον Cyril Mango το 961, με την ίδρυση από τον Άγιο Αθανάσιο της Μεγίστης Λαύρας στον Άθω, αντικαταστάθηκε το μοναστικό κέντρο της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας που ήταν ο Όλυμπος - Βιθυνίας μέχρι τότε.[16] Κατά τον Raymond Janin η κύρια διαφορά των μοναστηριών του Ολύμπου από του Άθω, ήταν ότι στην δεύτερη περίπτωση υπήρχε μια δομημένη διοίκηση μεταξύ των μοναστηριών. Στην περίπτωση των μοναστηριών του Ολύμπου αυτά ήταν εντελώς ανεξάρτητα μεταξύ τους και δεν είχε υπάρξει κάποια αυτόνομη διοίκηση να τα εποπτεύει.[17]

Τα μοναστήρια του Ολύμπου άρχισαν να υποχωρούν στα τέλη του 11ου αιώνα με την καθιέρωση του συστήματος της μη-ανταποδοτικής δωρεάς. Το σύστημα αυτό βασιζόταν στην αρχή ότι ο Αυτοκράτορας ή ο Πατριάρχης ανέθετε την διαχείριση μιας κινητής ή ακίνητης περιουσίας σ' ένα ιδιώτη και ο οποίος έναντι ανελάμβανε τα έξοδα διαβίωσης των μοναχών και της συντήρησης των κτιρίων των μοναστηριών. Επειδή αυτοί οι διαχειριστές άρχισαν να προτιμούν πιο πλούσια μοναστήρια σ' άλλες περιοχές, ακόμα και την περίοδο

της Αυτοκρατορίας της Νίκαιας (1204-1261), άρχισαν να υποχωρούν τα μοναστήρια του Ολύμπου και να εγκαταλείπονται από τους μοναχούς. Γενικά γίνεται αποδεκτό ότι και οι Τουρκικές επιδρομές επέδρασαν στην ερήμωση των μοναστηριών του Ολύμπου.[18] Η εξέλιξη αυτή εξηγεί από την μεταφορά του μεγαλύτερου μοναστηριού της περιοχής του Αγαύρων, στο κέντρο της Προύσας.

Υπάρχει η πεποίθηση ότι τα μοναστήρια του Ολύμπου εξασθένησαν σε μεγάλο βαθμό με την κατάληψη της Προύσας το 1326. Από την μαρτυρία του Γερμανού περιηγητή Reinhold Lubenau που επισκέφθηκε την περιοχή μετά από την κατάληψη της Προύσας, διαπιστώνουμε ότι λειτουργούσαν ορισμένα μοναστήρια. Ο Lubenau όταν επισκέφθηκε το 1388 την Προύσα διαπίστωσε την λειτουργία ενός μοναστηριού. Ο ίδιος περιγράφει ότι οι Καλόγεροι ζούσαν σε υπόσκαφους βράχους και ότι η μονή βρισκόταν σε απόσταση ενός Γερμανικού μιλίου (3750μ). Όμως, όπως αναφέρει οι μοναχοί για λόγους ασφάλειας δεν ζούσαν εκεί, αλλά πήγαιναν από το Κέντρο της Πόλης για την πρωινή προσευχή τους και την τέλεση της θείας λειτουργίας.[19] Ο Εβλιγιά Τσελεπή αναφέρει ότι παλαιότερα ζούσαν πολλοί μοναχοί στον Όλυμπο και ότι σε ορισμένους βράχους είδε γραφές με ελληνικό αλφάβητο.[20]

Οι Τούρκοι μετά από την άλωση της Προύσας το 1326, ονόμασαν τον Όλυμπο από τα πολλά μοναστήρια που είχε, το Όρος των Μοναχών Κεσίονταγι (Kesişdağı). Το 1925 μετά από πρόταση του Osman Şevki Bey, το Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας και το Υπουργείο Εσωτερικών, αποφάσισαν να δοθεί η ονομασία “Uludağ (Οουλουντάγ)” αντί της μέχρι τότε ονομασίας Κεσίονταγι (Kesişdağı).[21]

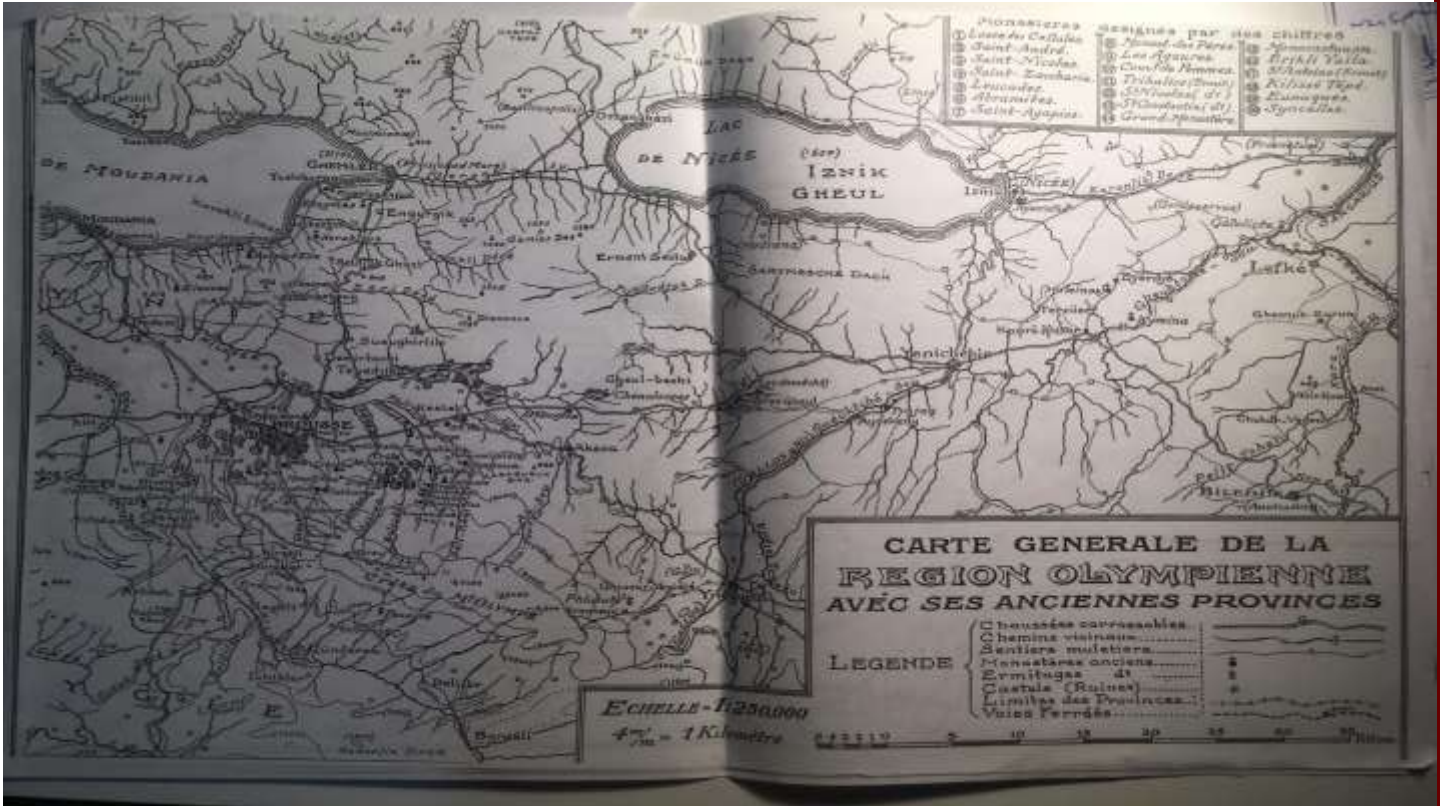
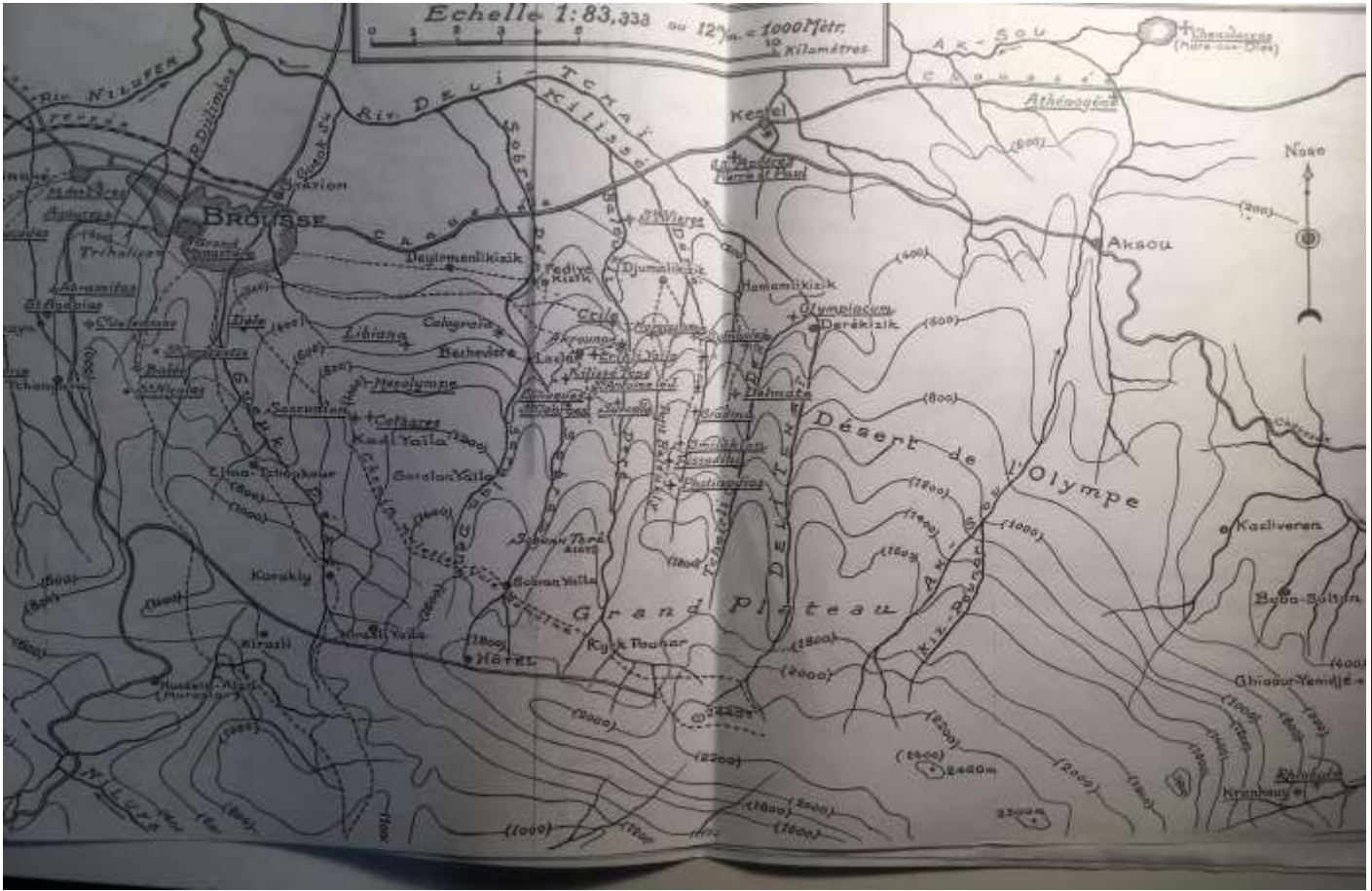
Είναι γνωστό ότι τον 14ο αιώνα στην Προύσα υπήρχαν 147 εκκλησίες και μοναστήρια. Μετά από την άλωση της Προύσας σε ορισμένα μοναστήρια εγκαταστάθηκαν δερβίσηδες και ότι αυτά μετατράπηκαν σε τεκκέδες.[23] Ο Lubenau αναφέρει ότι ζούσαν πολλοί Τούρκοι δερβίσηδες στην περιοχή και ότι στον τάφο του Αμπντάλ Μουράτ συγκέντρωναν κάθε χρόνο πολλοί δερβίσηδες, αμπτάλιδες (σαλοί) και ερένιδες (φθασμένοι πιστοί) σε τελετή και ότι ζούσε εδώ ο Αζέμ Μπαμπάς που σημαίνει ο μεγαλύτερος Μπαμπάς.[24] Μετά από την άλωση της Προύσας η μονή Τρικάλης μετατράπηκε σε Τεκκέ του Αμπτάλ (σαλλού) Μουράτ και η μονή των Λιβιανών σε τεκκέ των Αράβων που λειτουργούσαν σε άλλη μορφή. Ο Γάλλος περιηγητής Charles Texier, που επισκέφθηκε την Προύσα τον 19ο αιώνα αναφέρει ότι επί Αυτοκράτορος Κωνσταντίνου Πορφυρογέννητου στον Όλυμπο υπήρξε μεγάλη αύξηση των μοναστηριών που έμοιαζε με το Άγιο Όρος (Αθω). Αναφέρει ο ίδιος ότι πλέον δεν υπάρχουν Χριστιανοί μοναχοί και αντί αυτών ζουν Μουσουλμάνοι δερβίσηδες σε αυτές τις μονές.[25]

Τα μοναστήρια και οι εκκλησίες που αναγέρθηκαν μετά από την Άλωση της Προύσας, σήμερα έχουν εξαφανιστεί και το μόνο που μπορεί κανείς να δει είναι τα θεμέλια εκκλησιών που είχαν κτιστεί τον 19ο αιώνα. Στην περιοχή Τοπχανέ στην μονή του Προφήτη Ηλία που ήταν επί Βυζαντίου, κατόπιν επιθυμίας του ενταφιάστηκε ο πρώτος σουλτάνος Οσμάν Γαζής. Ο τουρμπές (ταφικό μνημείο) που έχει ενταφιαστεί ο γιός και διάδοχος του Ορχάν Γαζής στον ίδιο χώρο όπου υπάρχει μωσαϊκό δαπέδου ρυθμού *opus sectile*. [26]

Το πρώτο σύγχρονο βιβλίο με τίτλο *L'Olympe De Bithynie Ses Saints, Ses Couvents, Ses Sites* του Bernardin Menthon, δημοσιεύθηκε το 1935 στο Παρίσι. Στο βιβλίο αυτό υπάρχει εκτενής αναφορά στους βίους των αγίων που έζησαν στον Όλυμπο και παρουσιάζονται τα αποτελέσματα επιτόπιων ερευνών. Το 1930 που ο Menthon διενέργησε την έρευνά του, τα περισσότερα μοναστήρια είχαν εξαφανιστεί και μόνο για 5-6 από αυτά υπήρχαν ελάχιστα σημάδια. Ο Osman Şevki Bey που είχε αλλάξει το όνομα του Ολύμπου σε Ουλούνταγ, το 1936 επωφελούμενος την εργασία του Menthon, συνέγραψε ένα βιβλίο στα τουρκικά με τίτλο “ Ουλούνταγ Τόποι Λατρείας- οι Καλόγεροι και οι Δερβίσηδες”. Ο Raymond Janin αναφέρει ότι ο Menthon που ήταν ιερέας στην καθολική εκκλησία της Προύσας, είχε κάνει πολλά λάθη στην ταυτοποίηση της ονομασίας των μοναστηριών και της διαπίστωσης της τοποθεσίας τους. Ο Menthon είχε περιηγηθεί τον Όλυμπο πεζός και είχε βρει τα ερείπια των μονών. [27] Όμως πολλά μεγάλα μοναστήρια, που τα τοποθέτησε στους πρόποδες του Όλυμπο, είναι γνωστό ότι βρίσκονταν στην παράλια ζώνη. Συνεπώς και στις μεταφράσεις που βασίστηκαν στο έργο Menthon είναι φυσικό να έχουν επαναληφθεί τα ίδια λάθη, που μάλιστα κατά πάσα πιθανότητα θεωρούνται ως αποδεκτές πληροφορίες. Στην εργασία αυτή παρ' όλο που έγινε εκτεταμένη βιβλιογραφική έρευνα, σε γενικές γραμμές βασιστήκαμε στο βιβλίο Menthon. Από την άλλη πλευρά έγιναν συγκρίσεις των μελετών του Raymond Janin και Menthon και επίσης βασιστήκαμε σε εργασίες από την Ελληνική βιβλιογραφία χάρη στις μεταφράσεις που έγιναν από τον Γρηγόρη Κεσίσογλου.

Τα μοναστήρια που στις Βυζαντινές πηγές ονομάζονται, ως μονές του Ολύμπου, εκτείνονταν σε μια ευρεία γεωγραφική ζώνη. Στην Βυζαντινή εποχή στα οροπέδια μεταξύ Nilüfer και Gökdere (Γκιοκντερέ), υπήρχαν τα μοναστήρια: Πατέρων, Αγαύρων, Αγαπίου, Λευκάδων, Αβραμίτων, Βαλέου, Ζαχαρία, Τρικάλης, Νικόλα, Κωνσταντίνου και Γυναικών. [28]

Χάρτες από το βιβλίο του π. Bernardin Menthon

Η Μονή Πατέρων βρισκόταν στην αρχή του δρόμου που ανεβαίνει προς τον Όλυμπο, στην Πλαγιά του Τζεκιργκέ. Ο Menthon είχε βρει ίχνη της Μονής, όμως σήμερα δεν υπάρχει τίποτα.[29]

Η διασημότερη μονή στον Όλυμπο ήταν των Αγαύρων. Η ονομασία αυτή δόθηκε επειδή την επισκεπτόταν συχνά οι ευνούχοι. Βρισκόταν σε απόσταση 2.760 μέτρων επί της οδού Προύσας - Ολύμπου, ιδρύθηκε στις αρχές του 8ου αιώνα και είχε αφιερωθεί στους Αγίους Αναργύρους Κοσμά και Δαμιανό.[30] Την εποχή της εικονομαχίας αποτέλεσε το καταφύγιο των εικονολατρών μοναχών, ο ηγούμενος της Μονής Ευστράτιος υπέστη σκληρές καταπιέσεις επί Αυτοκρατόρων Λέοντα και Θεόφιλου που τον ανάγκασαν να εγκαταλείψει το Μοναστήρι.[31] Για αυτό το λόγο η Μονή απέκτησε και το όνομα του Αγίου Ευστρατίου. Ο πλέον γνωστός μοναχός που έζησε στην Μονή ήταν ο Αντώνιος ο Νέος που υπήρξε τοπάρχης της περιοχής, μεταμφιέστηκε σε μοναχό και διήλθε το υπόλοιπο της ζωής του στην Μονή αυτή. Επειδή η Μονή δεχόταν πολλούς επισκέπτες κτίστηκαν πολλά οικήματα στην γύρω περιοχή που αργότερα έγιναν μετόχια της Μονής ως τμήματά της.[32] Αυτά ήταν τα μετόχια: του Αγίου Αγαπίου, προφήτη Ηλία, Αγίου Κοσμά, Λευκάδων και Βομών. Είναι γνωστό ότι τα Μοναστήρια του Ολύμπου ήταν ανεξάρτητα μεταξύ τους και δεν υπήρχε κάποια ιεραρχική σύνδεση μεταξύ τους. Η μονή Αγαύρων ήταν μια εξαίρεση, επειδή είχε τον έλεγχο των μετοχιών που αναφέραμε. Υπάρχει η άποψη ότι στους αιώνες που ακολούθησαν η μονή Αγαύρων μεταφέρθηκε εντός των τειχών της Προύσας.[33] Η μονή αυτή στην οποία συγκεντρώνονταν όλοι οι μοναχοί του Ολύμπου ονομαζόταν ως το Μεγάλο Μοναστήρι ή του Αγίου Ευστρατίου.[34]

Ο Άγιος Κοσμάς ήταν κοντινό μετόχι στην Μονή Αγαύρων και είχε ιδρυθεί στον 9ο αιώνα. Στην αφήγηση του βίου του Αγίου Ευστρατίου υπάρχει η αναφορά θαύματος του που έσβησε με θαύμα εξ' αποστάσεως μια πυρκαγιά στην Μονή αυτή.[35]

Υπήρχαν ερείπια στην αρχή του 20ου αιώνα της Μονής Αγαπίου στα βόρεια του χωριού İnkaya που ήταν επίσης μετόχι της Μονής Αγαύρων.[36]

Επίσης, βόρεια του χωριού Ντομπρούτσα (Dobruca) στις όχθες του παραπόταμου Nilüfer (Nilüfer), ένα άλλο μετόχι της Μονής Αγαύρων ήταν η Μονή Λευκάδων.[37] Η Αγία Άννα που έζησε ως μοναχός Ευφημιανός και ήρθε στην Μονή μετά από τον θάνατο της συζύγου του ήταν η πλέον γνωστή φυσιογνωμία της Μονής.[38]

Βόρεια της Μονής του Αγίου Αγαπίου και του χωριού İnkaya, σε μια βαθιά κοιλάδα, υπήρχε η Μονή Αβραμιτών σε υψόμετρο 200 μέτρων. Ο Πατριάρχης Ταράσιος (784-806) ίδρυσε την Μονή αυτή, όταν οι μοναχοί την Μονή Λευκάδων αυξήθηκαν πολύ με τα θαύματα της Αγίας Άννας.[39]

Κοντά στην πηγή του ποταμού Cilimboz (Τσιλιμπόζ) υπήρχε η Μονή Βαλέου που είναι γνωστό ότι ιδρύθηκε τον 7ο αιώνα και ο αριθμός των μοναχών που ζούσε ήταν κοντά στους 100 και υπήρχαν πολλά παραρτήματα στην γύρω περιοχή της.[40]

Στην περιοχή της Ατρώας την Βυζαντινή εποχή υπήρχαν πολλά μοναστήρια. Κοντά στο χωριό Misi και στις ακτές του παραπόταμου Nilüfer υπήρχε η Μονή του Αγίου Ζαχαρία που ιδρύθηκε από τον Άγιο Παύλο το έτος 799. Η Ηγούμενος της Μονής Πέτρος είναι γνωστό ότι διώχθηκε από τον εικονομάχο Αυτοκράτορα Θεόφιλο και διέφυγε σε μια κοντινή σπηλιά όπου απεβίωσε. Είναι γνωστό ότι ενταφιάστηκε στην σπηλιά αυτή που μετατράπηκε σε Ιερό Ναό της Θεοτόκου.[41] Η τοποθεσία είναι αυτή που μόνασε ο Άγιος Λουκάς ο Στυλίτης. Ο ίδιος είναι γνωστό ότι έζησε 42 χρόνια πάνω σε μια στήλη στην Χαλκηδόνα και ότι κοιμήθηκε το 979.[42]

Είναι γνωστό ότι πέριξ του χωριού Misi υπήρχαν τέσσερα μοναστήρια, που δύο απ' αυτά ονομάζονταν του Αγίου Ανδρέα και του Αγίου Νικολάου. Ενώ το 1950 είχαν ξεκινήσει αρχαιολογικές ανασκαφές στην περιοχή, αργότερα συνέβη λεηλασία από θησαυροθήρες με αποτέλεσμα σήμερα να μην υπάρχει κάποιο σημάδι.[43]

Στην περιοχή που την εποχή του Βυζαντίου ονομαζόταν Ατρώα, υπήρχαν οι μονές κοντά στην συνοικία Odunluk του Προφήτη Ηλία, κοντά στο χωριό Demirci του Τελάος, μεταξύ του χωριού Demirci και ποταμού Inesi του Αντίδιον, στο Çali του Αγίου Γεωργίου και στο Kayara του Αγίου Ευσταχίου.[44] Τα μοναστήρια αυτά επίσης ήταν πολύ γνωστά. Γνωστός στις μέρες μας είναι ο βίος του μοναχού Ιωαννίκου που αφού απεβίωσε την 3 Νοεμβρίου 846 ενταφιάστηκε στην μονή Αντιδίου, στην εκκλησία του Ιωάννη Προδρόμου και ανατέθηκε σ' ένα μοναχό με το όνομα Σάββα να γράψει τον βίο του Αγίου Ιωαννίκου.[45] Το κείμενο αυτό αποτελεί κύρια πηγή πληροφοριών για τα Μοναστήρια του Ολύμπου.

Το Μοναστήρι Τρικάλεως βρισκόταν στην θέση του Τεκκέ[46] του Αμπνάλ Μουράτ. Είχε μετατραπεί σε τεκκέ μετά από την Άλωση της Προύσας και μέχρι σήμερα τα ερείπια του είναι ορατά στην περιοχή των Ασβεστό -μεταλλείων. Η μονή του Αγίου Νικολάου βρισκόταν σε απόσταση 200 μέτρων από την Μονή Βαλέως. Ήταν σε υψόμετρο 620 μέτρων και ήταν σε σημείο κορφής της γύρω περιοχής. Η Μονή του Αγίου Κωνσταντίνου βρισκόταν σε υψόμετρο 430 μέτρων επί της ορεινής οδού που οδηγούσε στην Μονή Βαλέως. Στο δρόμο προς την κορυφή του Ολύμπου αριστερά απέναντι από το χωριό İnkağa υπήρχε η Μονή Γυναικών που είχε ιδρυθεί από τον Ατρώσστη Πέτρο το 814.[47]

Στις κοιλάδες μεταξύ Gökdere και Karlıkaya (Sobran) υπήρχαν οι Μονές Σακκουδίωνος, των Κάθαρων, των Λιβανίων, Μεσολύμπου και Δελ.[48]

Ο Menthon και ακολούθως ο Osman Şevki Uludağ όριζαν τα ερείπια στην κοιλάδα Kadıyaylası ότι είναι της Μονής του Σακκουδίωνος. Η ακριβής τοποθεσία της Μονής αυτής, που ανεγέρθηκε από τον Άγιο Πλάτωνα Στουδίτη και τον ανιψιό του Άγιο Θεόδωρο το έτος 783, δεν είναι γνωστή. Όμως είναι βέβαιο ότι δεν βρίσκεται στην τοποθεσία αυτή. Μια μονή τόσο μεγάλη και διάσημη, όπως και άλλες και αυτή του Σακκουδίωνος πρέπει να βρίσκονται κοντά στην παράλια ζώνη. Δεν είναι λογικό κανείς να φαντάζεται την ύπαρξη ενός ναού, με θαυμάσια μωσαϊκά στο Όρος του Ολύμπου σ' ένα υψόμετρο 1075 μέτρων, όπου είναι γνωστό ότι υπήρχαν μόνο μικρά μοναστήρια ρυθμού λαύρας.[49]

Η Μονή Κάθαρων, που βρίσκεται στο οροπέδιο Kadıyayla, είναι σε υψόμετρο 1010 μέτρων. Κατά τον Menthon οι χωρικοί που καλλιεργούσαν την γη σ' αυτή την περιοχή κατέστρεψαν τα απομείναντα ερείπια εξολοκλήρου. Υπάρχει ο ισχυρισμός ότι η Μονή των Λιβανίων στην ίδια κοιλάδα σε ένα υψόμετρο των 575 μέτρων και ότι βρισκόταν νότια του χωριού Değirmenlikizik και της κοιλάδας Kadıyayla. Η Μονή αυτή την Οθωμανική περίοδο μετατράπηκε σε τεκκέ και ονομάστηκε ως Τεκκές των Αράβων. Η Μονή Μεσολύμπου βρισκόταν μεταξύ των Μονών Κάθαρων και Λιβανίων σ' ένα υψόμετρο 860 μέτρων και ότι την εποχή του Αυτοκράτορα Λέοντα και οι μοναχοί του Μοναστηρίου του Ατρώσστη Πέτρου διέφυγαν στην Μονή Μεσολύμπου λόγω των διωγμών κατά των εικονολατρών.[50]

Στην Προύσα λίγο πάνω από τον Προεδρικό Κιόσκι (Cumhuriyet Köşkü), στον δρόμο ανόδου προς το βουνό σε υψόμετρο 450 μέτρων υπήρχε το Μοναστήρι Ντελέ όπου για πολλά χρόνια μόνασε ο Άγιος Πέτρος. Η Μονή αυτή ήταν μια σπηλιά και αργότερα χρησιμοποιήθηκε αυτό τον Εμίρ Σουλτάνο. Σήμερα υπάρχει η σπηλιά αυτή.[51]

Μεταξύ των κοιλάδων Karlıkaya και Delicay, βρισκόταν τα μοναστήρια του Κύριλλου, του Γεωργίου, των Ευνούχων, του Νέου Αντωνίου, Σινσελ, Συμβούλων, Γκαραντίκ, της Σμιλάκιας, των Πισσαδινών, των Φωτειδανιδιών, Ντέλμας και Μονοκαστανών.

Στο δρόμο προς την κορυφή του Ολύμπου νοτιοδυτικά του χωριού Fidyekizik (Fethiyekizik) κοντά στον δρόμο που ανεβαίνει Όλυμπο υπήρχαν τα ερείπια της Μονής του Κυρίλλου. Ο Menthon το 1930 είχε βρει τα ερείπια αυτά.[52] Σήμερα πάνω στα ερείπια αυτά έχει αναγερθεί ένα κτίριο. Στο περιβάλλον βλέπει κανείς σπαράγματα στηλών που μερικά αυτά έχουν μεταφερθεί στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Προύσας.[53] Όμως όταν ο Menthon περιγράφει την Μονή του Κυρίλλου, δεν αναφέρει καθόλου για τον Άγιο Κύριλλο και τους αδελφούς Μεθόδιο Κύριλλο. Οι δύο αδελφοί που εισήγαγαν το Κυριλλικό αλφάβητο το 855 στους Σλάβους, αναφέρουν ότι το αλφάβητο αυτό αναπτύχθηκε όταν οι δύο αδελφοί μόναζαν στην Μονή Πολυχρονίου που βρισκόταν δυτικά του Karacabey-Kurşunlu.[54] Επίσης και ο Janin τοποθετεί με παρόμοιο τρόπο την Μονή αυτή. Ο ίδιος αναφέρει ότι αρχικά ο Μεθόδιος έζησε σε μονές του Ολύμπου και ότι αργότερα ο αδελφός του Κύριλλος συναντήθηκε στον Όλυμπο μαζί του. Αναφέρει επίσης ότι υπάρχουν συζητήσεις για την ονομασία της Μονής Πολυχρόνιου.[55] Είναι σημαντικό να συζητηθεί κατά πόσο τα ερείπια που αποδίδονται στην Μονή Κυρίλλου αν είναι ο τόπος που μόνασαν οι αδελφοί Μεθόδιος και Κύριλλος. Την περίοδο εκείνη όταν αναφερόταν ως Μοναστήρια του Ολύμπου, ήταν μια ευρεία γεωγραφική περιοχή. Μπορεί να βρει κανείς ίχνη των αδελφών Κυρίλλου και Μεθοδίου σε μονές στους πρόποδες του Ολύμπου, αλλά και στην παραλία του Karacabey. Αναμένεται η εύρεση της Μονής που επινοήθηκε το Κυριλλικό αλφάβητο ότι θα προκαλέσει μεγάλο ενδιαφέρον των χωρών που χρησιμοποιούν το Κυριλλικό αλφάβητο.[56] Βρισκόταν τα ερείπια της Μονής του Αγίου Γεωργίου λίγο πιο υψηλά από την Μονή Κυρίλλου.

**Ο Ιερός Ναός Παναγίας
Παντοβασιλίσσας Τρίγλιας**

Η Μονή Ευνούχων ιδρύθηκε στα τέλη του 7ου αιώνα στην κοιλάδα Golaik σε υψόμετρο 1000 μέτρων. Είναι γνωστό ότι σ' αυτή την Μονή έζησε ο Αντώνιος ο Νέος και πολλοί άλλοι άγιοι. Η δε Μονή Σινσελ (?) βρισκόταν ανατολικά της Μονής Ευνούχων, στην περιοχή του Ποταμού Balikli, σε υψόμετρο 780μ σε σημείο που ονομαζόταν από το λαό ως Γιουρτζερί. [57] Σε φωτογραφία που είχε ληφθεί το 2008 φαίνονται οι τοίχοι της δομής και σπαράγματα κίωνων που όμως στο τελευταίο διάστημα τα κατέστρεψαν οι θησαυροθήρες. Η Μονή Αντωνίου του Νέου βρισκόταν 200 μέτρα βόρεια της Μονής Ευνούχων.[58]

Υπήρχαν τα ίχνη επτά μονών κατά μήκος του παραπόταμου της Εκκλησίας που κυλάει μεταξύ των χωριών Cumalikizik και Hamamlizik. Το πρώτο σε χαμηλότερο υψόμετρο ήταν η Μονή Συμβόλων που βρισκόταν στο μονοπάτι που ξεκινάει από το χωριό Cumalikizik κατά μήκος αριστερά του παραπόταμου Εκκλησίας. Η Μονή αυτή είχε ιδρυθεί τον 7ο αιώνα από τον Άγιο Τιμόθεο και βρισκόταν στην κορυφή του λόφου Düz Tere (Επίπεδος Λόφος). Στην Μονή αυτή έζησαν οι Άγιοι Τιμόθεος, Πλάτων και Γεώργιος Λημανιώτης.[59] Είναι γνωστό ότι ο τελευταίος μαρτύρησε μετά από βασανιστήριο των εικονομάχων.[60]

Η Μονή Γραδίνα, βρισκόταν κοντά στην κοίτη του παραποτάμου Εκκλησίας σε υψόμετρο 980 μέτρων. Συνεχίζοντας την ανάβαση σε υψόμετρο 1150 μέτρων υπήρχε η Μονή Σμιλακιών. Λίγο πιο ψηλά, σε υψόμετρο 1320 μέτρων, βρισκόταν η Μονή των Πισσαδινών. Στη Μονή αυτή έζησε ο Ευθύμιος ο Νέος.[61] Όμως ο Janin ισχυρίζεται ότι είναι άγνωστοι η τοποθεσία της Μονής Πισσαδινών.[62]

Η Μονή σε υψηλότερο σημείο στα 1430 μέτρων κατά μήκος του παραπόταμου Εκκλησίας ήταν των Φωτεινουδιών. Η παλαιότερη ονομασία της Μονής ήταν Φωτινοδιός που ακόμα και στην δεκαετία

του 1920 ο λαός ονομαζόταν Fotin. Η ονομασία αυτή είχε δοθεί επειδή η Μονή βρισκόταν μεταξύ των δυο κλάδων του ποταμού Kuçukbalikli (Μικρόψαρο) βορειοδυτικά του λόφου Sobran.[63] Ο Hacı Topok και οι φίλοι του σε μια εκδρομή διερεύνησης το έτος 2001 είχαν συναντήσει τα ερείπια της μονής. Η Μονή βρισκόταν σε υψόμετρο 1600-1800 μέτρα τοποθεσία που ονομάζεται λόφος Küçük Sivri. Η ομάδα Hacı Topok φωτογράφησε τα ερείπια αυτά. Με βάση τα δεδομένα που έχουμε, είναι πολύ πιθανό τα ερείπια αυτά να ανήκουν στην Μονή Φωτεινουδιών.[64]

Υπήρχε η Μονή Δελματ σε υψόμετρο 900 μέτρων επί της οδού διέρχεται από το χωριό Hamamlıkizik προς την κορυφή του Ολύμπου. Η Μονή Μονοκαστώνος βρισκόταν σε υψόμετρο των 600 μέτρων στο μονοπάτι που ξεκινούσε από το χωριό Cumalıkizik προς την κορυφή του Ολύμπου.[65] Όμως ο Janin αναφέρει ότι δεν υπάρχει κανένα στοιχείο να ταυτοποιηθεί ότι τα ερείπια αυτά ανήκουν στην Μονή Μονοκαστώνος.[66]

Ο Osman Şevki Uludag, έχει αναφέρει το 1936 ότι βρέθηκαν τα ερείπια της Μονής Φλουβουτών κοντά στο χωριό Kiran που ήταν όμως σε άσχημη κατάσταση.[67] Στην ίδια περιοχή κοντά στο χωριό Kozluören στην τοποθεσία Eski Bağlar και Harmanlar αναφέρθηκε τον Φεβρουάριο του 2008 όταν κατά την διένεξη νταμαριών βρέθηκαν μνήματα Βυζαντινής εποχής κατά πάσα πιθανότητα τα ερείπια αυτά να ανήκουν σε κάποια παλιά μονή.

Βλέπουμε από τα ερείπια που υπάρχουν ότι τα Μοναστήρια της Βυζαντινής εποχής ότι εκτείνονταν σ' ένα πολύ ευρύ πεδίο. Είναι γνωστό ότι υπάρχουν επίσης ερείπια στην νότια πλευρά του Ολύμπου. Ένα από αυτά είναι Η Βασιλική Derecik (Ντερετσίκ) στην ομώνυμη συνοικία της Κωμόπολης Büyükorhan. Το 2001 σε μια παράνομη ανασκαφή που έγινε ανακαλύφθηκε ένα μωσαϊκό δαπέδου. Στην Βασιλική αυτή που χρονολογείται από τον 4ο αιώνα τα επόμενα χρόνια έγιναν ανασκαφές από το Μουσείο Προύσας στον γύρω χώρο και το μωσαϊκό προστατεύτηκε. Προέκυψε από τις ανασκαφές που έγιναν ότι η Βασιλική είχε καεί στα τέλη του 9ου αιώνα.[68] Στην συνοικία Gelemis του Keles, στην τοποθεσία Pelitören, υπάρχουν τα ερείπια Βυζαντινής – ίσως Μονής – Εκκλησίας. Είναι γνωστό ότι στην περιοχή υπάρχουν και άλλα ερείπια εκκλησιών και μοναστηριών.[69] Στην περιοχή των Εκκλησιών του Orhaneli, στο χωριό Kusumlar, στα χωριά Belenören και στις περιοχές Kiranışıklı και Çayırli του Keles υπάρχουν ερείπια βασιλικών της Βυζαντινής εποχής. Στον τοπικό τύπο, υπάρχουν συχνές αναφορές για τις παράνομες ανασκαφές από θησαυροθήρες στις περιοχές Orhaneli, Keles, Büyükorhan και Harmancık.

Ο Ιερός Ναός Παναγίας
Παντοβασίλισσας Τρίγλιας

Όταν γίνεται αναφορά για τις μονές της Βυζαντινής εποχής του Ολύμπου, θα πρέπει να αναφέρονται ότι μόνα αυτά στους πρόποδες του Όρους, αλλά και αυτά σ' όλη την ευρύτερη περιοχή που εκτείνεται από την Νίκαια (Iznik) μέχρι το Karacabey (Καρατσαμπεϊ) και Kurşunlu.

Είναι γνωστό ότι την εποχή του Βυζαντίου υπήρχαν πολλά μοναστήρια και εκκλησίες στην Νίκαια. Μεταξύ αυτών η εκκλησία Κοιμήσεως της Θεοτόκου που αναφέρεται ότι κτίστηκε το έτος 730 ήταν ναός της Μονής Υακίνθου.[70] Η Εκκλησία αυτή που ήταν με τρία κλίτη, ήταν Βασιλική με τρούλο και είχε πολλά μωσαϊκά. Η εκκλησία αυτή που κήκε το 1922 έχουν μείνει στις μέρες μας μερικοί τοίχοι.[71] Το έτος 2014 ανακαλύφθηκε μέσα στην Ασκανία λίμνη σε απόσταση 20 μέτρων από την παραλία, σε βάθος 2 μέτρων, βρέθηκαν τα ίχνη βασιλικής με τρεις κύριους ναούς (nefli) που αναφέρεται στις πηγές ότι ήταν κατά πάσα πιθανότητα ήταν η εκκλησία του Αγίου Νεοφύτου.[72]

Στην συνοικία Kurşunlu της Κίου (Gemlik) η μονή Αγίου Αβερκίου στην παραλία, πιστεύεται ότι ήταν μετόχι του μεγαλύτερου Μοναστηριού των Αγαύρων. Συναντάμε γραπτές πηγές του 9ου και 10ου αιώνα για την Μονή αυτή.[73] Έχει διασωθεί το Τυπικό (ιδρυτική πράξη) της Μονής που είναι του έτους 1162, βρίσκεται στην Μονή του Ιωάννη Θεολόγου στην νήσο Πάτμο, είναι γραμμένο σε δερμάτινη επιφάνεια και αναφέρεται σ' αυτό ότι την εποχή του Μανουήλ Α' Κομνηνού ότι η Μονή ανακαινίσθηκε εκ βάθρων από τον Νικηφόρο τον Μυστικό.[74] Στην ίδια Μονή η βρεθείσα ταφόπλακα του έτους 1196 αναφέρει ότι ανήκει σε ηγούμενο μονής του Ολύμπου ενώ μια άλλη ταφόπλακα του 1209 ανήκει στον Ανδρόνικο Κοντοστέφανο μέλος της δυναστείας των Κομνηνών που ήταν εγγονός ενός Μέγα Δούκα. Από την ανάγνωση αυτή της πλάκας διαπιστώνουμε ότι η Μονή αυτή είχε σχέση με τις Μονές του Ολύμπου. Είναι γνωστό ότι η Μονή ξανά δραστηριοποιήθηκε υπό Οθωμανική κυριαρχία μετά από το 1652 και ότι ήταν σε λειτουργία και τον 19ο αιώνα, Η εκκλησία είχε σταυροειδές σχήμα με τρούλο. Ο Τρούλος του είναι στη θέση του σε μεγάλο βαθμό.[75]

Στην περιοχή της Τρίγλιας υπάρχουν ίχνη πολλών μοναστηριών της Βυζαντινής εποχής. Πιο γνωστό είναι το Τέμενος Φατίχ και η εκκλησία του Αγίου Στεφάνου. Είναι το παλαιότερο Βυζαντινό κτίριο που διατήρησε την αρχική του μορφή στην ευρύτερη περιοχή της Προύσας. Λόγω των σταυροειδών μοναραμμών που έχει αποδίδεται ότι ανήκει στον 9ο ή 10ο αιώνα. Πιστεύεται ότι είναι η Εκκλησία του Αγίου Στεφάνου της Μονής Κεναλακκίου. Όμως υπάρχουν και διαφορετικές απόψεις για την ονομασία και την ιστορία του μνημείου αυτού. Η εκκλησία αυτή που μετατράπηκε σε τέμενος μετά από την άλωση της Τριγλίας, ανακαινίσθηκε πρόσφατα.[76] Μια άλλη Βυζαντινή εκκλησία που είχε φθάσει μέχρι τις μέρες μας είναι η Παναγία Παντοβασίλισσα. Πιστεύεται ότι η εκκλησία ανήκει στην Μονή Τρίγλιας που είχε ιδρυθεί το 780. Η εκκλησία αυτή που λειτουργούσε μέχρι την Μικρασιατική Καταστροφή (Ανταλλαγή) ονομάζεται από τον λαό ως η Καμαρωτή (Kenanli) Εκκλησία.[77] Στην Εκκλησία αυτή ο τρούλος ανυψώνεται πάνω σε τέσσερις μαρμάρινους κίονες είναι γερός, όμως η άνω επιφάνεια κάλυψης του έχει κατά το ήμισυ γκρεμιστεί. Εντός

της εκκλησίας υπάρχουν ολόσωμες τοιχογραφίες αγίων και αποστόλων που είναι τρία στρώματα φρέσκων.[78]

Στην έξοδο του χωριού Eskel της Τριγλίας υπάρχουν τα ερείπια της Μονής του Αγίου Στέργιου. Τις μέρες μας οι εξωτερικοί τοίχοι και μερικά ξύλινα κτίρια χρησιμοποιούνται από αγρόκτημα. Όμως δεν υπάρχουν ίχνη εκκλησίας. Ο Menthon ονομάζει το κτίριο αυτό ως η Μονή της Τριγλίας, ότι έχει ιδρυθεί το 710, ότι κάηκε το έτος 1777 και το 1801 ανακαινίσθηκε εξ αρχής. Η Μονή λειτούργησε μέχρι τον Σεπτέμβριο του 1922.[79]

Στην αγροτική περιοχή της Τρίγλιας υπάρχουν τα απομεινάρια της Μονής Βαθέος Ρύακος Σωτήρος (Άγιος Σωτήριος). Φθάνει κανείς στο σημείο αυτό διερχόμενος πλάι από το Αγρόκτημα Ασλάρ (Aslar). Το κτίριο που ονομάζεται από τον λαό ως Άγιος Σωτήρης είναι σε μεγάλο βαθμό καταστραμμένο.[80] Τα ερείπια αυτά έχει διαπιστωθεί ότι ανήκουν στην Μονή Μεδικιών που αναφέρεται στον βίο του ιδρυτή της Μονής Νικηφόρο.[81]

Στην Τρίγλια σε απόσταση 5 χλμ, υπάρχουν τα ερείπια της Μονής Αγίου Ιωάννη Θεολόγου (Πελεκητής) που ο λαός το ονομάζει Αγρόκτημα Αγιάννη. Κατά τον Mango το Μοναστήρι με το όνομα Πελεκητής ιδρύθηκε αρχικά το 709 και καταστράφηκε την εποχή της δεύτερης εικονομαχίας. Αργότερα το

Μοναστήρι ανακαινίσθηκε, είναι γνωστό ότι υπέστη σοβαρές ζημιές στον σεισμό του 1855 της Προύσας.[82] Την περίοδο αυτή ξαναχτίστηκε η εκκλησία που άρχισε να λειτουργεί από τον Απρίλιο του 1856. Σήμερα σώζονται ερείπια της εκκλησίας. Η αρχιτεκτονική της είναι σταυροειδής εγγεγραμμένη σε κύκλο και το άνω τμήμα της έχει καταρρεύσει. Σε απόσταση 75 μέτρων στην βορειανατολική κατεύθυνση υπάρχει σκαμμένο σε βράχο κελί μοναχού ο οποίος έδωσε το όνομα στη Μονή.[83]

Φωτογραφίες τοίχων που πιθανά ανήκουν στην Μονή Φωτεινουδιών

Πέριξ της λίμνης Απολλωνιάδος (Ουλουαμπάτ) υπάρχουν ίχνη Βυζαντινών Μοναστηριών. Σε νησί μέσα στην λίμνη αυτή στην νήσο Nailbey, γνωστού ως νησί Μοναστηριού, υπάρχει η Μονή του Αγίου Κωνσταντίνου, που κατά πάσα πιθανότητα είναι αυτή που αναφέρει η Άννα Κομνηνή ότι η Εκκλησία της κτίστηκε από την μητέρα του Αυτοκράτορα Κωνσταντίνου την Αγία Ελένη.[84] Μετά από την εγκατάλειψη της το 1923 χρησιμοποιήθηκε ως ιδιωτική περιουσία. Η Εκκλησία που είναι σταυροειδούς μορφής εγγεγραμμένο ενός τετραγώνου έχει κατασκευαστεί από κοφτή πέτρα και τούβλα.

Τα διάσπαρτα μοναστήρια όλης της γεωγραφίας αυτής από τους πρόποδες του Ολύμπου μέχρι την παραλία περιμένουν την ανακάλυψή τους. Αυτή η περιοχή που για μερικούς αιώνες ήταν μοναστηριακό κέντρο της Ορθοδοξίας, περιμένουν την αξιοποίηση τους ιδιαίτερα για τον Θρησκευτικό Τουρισμό. Όμως δεν υπάρχει κάποια αξιοπρεπής μελέτη που θα παρουσιάσει την κατάσταση των Μοναστηριών του Ολύμπου. Οι υπάρχουσες εργασίες δεν είναι επαρκείς να απαντήσουν στα ερωτήματα των μυστηρίων που κρύβουν τα μοναστήρια του Ολύμπου. Όταν συνέγραφα την εργασία αυτή εργάστηκα πολλές μέρες στη μετάφραση κειμένων, διάβασα δεκάδες άρθρα και βιβλία. Προσπάθησα να παρουσιάσω αυτή την πλευρά του Ολύμπου Ουλούνταγ. Η προσπάθειά μας αυτή είναι ένας χαιρετισμός στον Όλυμπο στο οποίο τους πρόποδες μεγάλωσα και όποτε τον βλέπω με ενθουσιάζει.

Η Μονή Αγίου Αβερκίου στην περιοχή Kurşunlu της Κίου (Gemlik)

Η μετάφραση της εργασίας του Αν. Καθ. Ersoy Soydan έγινε από τον Νικ. Ουζούνογλου.

ΠΑΡΑΜΠΟΜΠΕΣ

1. Aziz Elbas, "Münzevi Hayatın Vazgeçilmez Mekânı 'Keşiş Dağı'" («Η Αναπόφευκτη Κατοικία της Μοναχικής Ζωής, 'το Όρος των Καλογληρών'», Bursa'da Zaman (περιοδικό Ο Χρόνος στην Προύσα), Yıl (Έτος): 3, Sayı (Αριθμός) : 11, Temmuz (Ιούλιος) 2014, s.44.
2. Vasileios Kandes (Βασιλείου Ι. Κανδή), Kuruluşundan XIX. Yüzyıl Sonlarına Kadar Bursa (Η Προύσα : ήτοι, αρχαιολογική, ιστορική, γεωγραφική και εκκλησιαστική περιγραφή αυτής-Αθήνα 1883), Gaye Kitabevi, İstanbul, 2009, s.169-170.
3. Heredotos, Heredot Tarihi, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2002, s.357-358.
4. Strabon, Antik Anadolu Coğrafyası (Geographika: XII-XIII-XIV), Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 1993, s.53.
5. Vasileios Kandes, Kuruluşundan XIX. Yüzyıl Sonlarına Kadar Bursa, s.134-135.
6. Raymond Janin, Les Églises et les Monastères des Grands Centres Byzantins, Paris 1975, s. 127.
7. M. Şahin vd., "İznik Göldeki Bazilika", Atlas, Mart 2014, Sayı: 252, s.76-84.
8. Raymond Janin, a.g.e., s.127.
9. G. J. M. Bartelink, "Callinicos, Vie d' Hypatios", Sources Chretiennes, 177, Paris, 1971, s.273.
10. M. Sacit Pekak, Trilye (Zeytinbağı) Fatih Camisi, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2009, s.13-14.
11. http://asiaminor.ehw.gr/Forms/fLemmaBody.aspx?lemmaid=5643#endNote_15 Erişim Tarihi: 15.11.2020, Yunancadan Çeviren: Grigoris Keşişoğlu.
12. Cyril Mango, Bizans Mimarisi (Buζαντινή Αρχιτεκτονική), Yay. Haz.: Bülent İşler, (Özel Yayın), Ankara, 2006, s.144 ve Cyril Mango, Bizans Yeni Roma İmparatorluğu, YKY, İstanbul, 2008, s.133. Clive Foss, "Pilgrimage in Medieval Asia Minor", Dumbarton Oaks Papers, 2002, Vol. 56 (2002), s.137.http://asiaminor.ehw.gr/Forms/fLemmaBody.aspx?lemmaid=5643#endNote_15
13. Vasileios Kandes, Kuruluşundan XIX. Yüzyıl Sonlarına Kadar Bursa, s.137-171.
14. Laurent (V.), "La Vie Merveilleuse de Saint Pierre d'Atroa (837)", Bruxelles, 1956 (Subsidia Hagiographica N° 29), Akt:http://asiaminor.ehw.gr/Forms/fLemmaBody.aspx?lemmaid=5643#endNote_15
15. Ayça Tiryaki, "Kisleçukuru Manastırı, Antalya'nın Doyran Beldesinde Bir Ortaçağ Yapı Topluluğu", İstanbul Üniversitesi SBE, 2007, s.20-58. (Yayımlanmamış Doktora Tezi).
16. Cyril Mango, Bizans Mimarisi, s.177.
17. Raymond Janin, a.g.e., s.128-129.
18. http://asiaminor.ehw.gr/Forms/fLemmaBody.aspx?lemmaid=5643#endNote_15.
19. Reinhold Lubenau Seyahatnamesi Osmanlı Ülkesinde 1587-1589 (Τα ταξιδιωτικά του στην Οθωμανική χώρα του Reinhold Lubenau) , 2. Cilt (τόμοι), Kitap Yayınevi, İstanbul, 2016, s.488-489. Το Γερμανικό μίλι είναι 7.500 μέτρα. Το μοναστήρι που είδε Lubenau θα ήταν σε απόσταση από την Προύσα 4 χιλιόμετρα. Όμως υπάρχει αδυναμία ταυτοποίησης της αναφερόμενης Μονής με τα αναφερόμενα στην εργασία μας.
20. Evliyâ Çelebi, Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi (Ταξιδιωτικά του Εβλιγιά Τσελεμπή), Haz: Yücel Dağlı-Seyit Ali Kahraman, YKY, İstanbul, 1. Baskı, Haziran 2005, 2. Cilt 1. Kitap, s.36.
21. Osman Şevki Uludağ, Uludağ: Tapınakları-Keşişleri-Dervişleri, Kader Basımevi, İstanbul, 1936, s.11.
22. Bernardin Menthon R. P., L'Olympe De Bithynie, Ses Saints, Ses Couvents, Ses Sites, Bonne Presse, Paris, 1935, s.140.
23. Tamer Uysal, "Uludağ, Prusa ve Keşişler", <https://www.belgeseltarih.com/uludag-prusa-ve-kesisler/>Erişim tarihi: 12.12.2020.
24. Reinhold Lubenau Seyahatnamesi, s.489.
25. Charles Texier, Küçük Asya, Μετάφραση: Ali Suat, Enformasyon ve Dökümantasyon Hizmetleri Vakfı, Cilt 1, Ankara,2002, s.233.
26. Neslihan Türkün Dostoğlu, Osmanlı Döneminde Bursa (Η Προύσα την εποχή των Οθωμανών), AKMED, Antalya, Aralık 2001, 1. Cilt, s.42.
27. Raymond Janin, Les Églises et les Monastères des Grands Centres Byzantins, s. 127.

28. Osman Şevki Uludağ, Uludağ: Tapınakları-Keşişleri-Dervişleri, Kader Basımevi, İstanbul, 1936, s.20.
29. Bernardin Menthon R .P., L'Olympe De Bithynie, s.49.
30. Bernardin Menthon R .P., L'Olympe De Bithynie, s.52-54.
31. Alexander Kazhdan - Alice-Mary Talbot, Dumbarton Oaks Hagiography Database, Dumbarton Oaks, Washington, 1998, s.37.
32. Osman Şevki Uludağ, a.g.e, s.20. (Manastırların şubeleri metoh olarak adlandırılmaktadır. y.n.)
33. Raymond Janin, Les Églises et les Monastères des Grands Centres Byzantins, s. 128-134.
34. Raif Kaplanoğlu, "İnkaya Köyü", Bursa Osmangazi İlçesi İnkaya Yiğitali Hüseyinalan Kirazlı Keşiş/Uludağ'ın Köyleri içinde, Osmangazi Belediyesi, Bursa, 2010, s.28. Raymond Janin, Les Églises et les Monastères des Grands Centres Byzantins, s. 149.
35. Raymond Janin, Les Églises et les Monastères des Grands Centres Byzantins, s. 164.
36. Osman Şevki Uludağ, a.g.e, s.21.
37. Osman Şevki Uludağ, a.g.e, s.21.
38. Alexander Kazhdan - Alice-Mary Talbot, Dumbarton Oaks Hagiography Database, s.21.
39. Osman Şevki Uludağ, a.g.e , s.21.
40. Bernardin Menthon R .P., L'Olympe De Bithynie, s.49.
41. Raymond Janin, Les Églises et les Monastères des Grands Centres Byzantins, s. 151.
42. Bernardin Menthon R .P., L'Olympe De Bithynie, s.121-125.
43. Raif Kaplanoğlu, "Bursa Kiliseleri", Bursa Araştırmaları , Sayı: 30, Güz 2010, s.12.
44. Bernardin Menthon R .P., L'Olympe De Bithynie, s.50.
45. Alexander Kazhdan - Alice-Mary Talbot, Dumbarton Oaks Hagiography Database, s.58.
46. Τεκκέδες ήταν τα κτίρια που ενός θρησκευτικού μουσουλμανικού τάγματος συναθροιζόταν και τελετουργούσαν. Απαγορεύτηκαν το 1925 από το Κεμαλικό καθεστώς.
47. Osman Şevki Uludağ, Uludağ: Tapınakları-Keşişleri-Dervişleri, s.23.
48. Osman Şevki Uludağ, a.g.e., s.23-30.
49. Bernardin Menthon R .P., L'Olympe De Bithynie, s.174-175.
50. Bernardin Menthon R .P., a.g.e, s.190-193.
51. Raif Kaplanoğlu, "Bursa Kiliseleri", Bursa Araştırmaları, Sayı: 30, Güz 2010, s.13.
52. Bernardin Menthon R .P., a.g.e, s.157.
53. Altıncı Burdef Kültür Gezisi, 11 Şubat 2001 Pazar, Bursa Defteri, Mart 2001, Sayı: 9, s.84-101
54. Bernardin Menthon R .P., a.g.e, s.205.
55. Raymond Janin, Les Églises et les Monastères des Grands Centres Byzantins, s. 151.
56. Hüseyin Mevsim (Haz.), Bulgar Gözüyle Bursa, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2009, s.8.
57. Bernardin Menthon R .P., L'Olympe De Bithynie, s.141-156.
58. Osman Şevki Uludağ, a.g.e., s.30.
59. Bernardin Menthon R .P., L'Olympe De Bithynie, s.158.
60. Alexander Kazhdan - Alice-Mary Talbot, Dumbarton Oaks Hagiography Database, s.43.
61. Bernardin Menthon R .P., L'Olympe De Bithynie, s.163-164.
62. Raymond Janin, Les Églises et les Monastères des Grands Centres Byzantins, s. 174.
63. Raif Kaplanoğlu, "Bursa Kiliseleri", Bursa Araştırmaları, Sayı: 30, Güz 2010, s.14.
64. Hacı Tonak, "Texier'in İzinden: Kuru Taştan Bir Yapı", Bursa Defteri, Eylül 2001, Sayı: 11, s.107-117.
65. Osman Şevki Uludağ, a.g.e., s.30.

66. Raymond Janin, *Les Églises et les Monastères des Grands Centres Byzantins*, s.169.
67. Osman Şevki Uludağ, a.g.e., s.30-31.
68. Recep Okçu, "Derecik Köyü Bazilikası", *Bursa Araştırmaları*, Mayıs 2004, Sayı: 5, s.26-28.
69. Ayhan Çaçu, "Pelitören Kilisesi", *Bursa Araştırmaları*, Kış 2008, Sayı: 19, s.36-39.
70. Şahin Kılıç, *Bizans Kısa Kronikleri (Chronica Byzantina Breviora)*, İthaki Yayınları, 1. Baskı, Ekim 2013, s.65.
71. Urs Peschlow, *Tarih Boyunca İznik, (Nikaia/İznik Kiliseleri)*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, Şubat 2004, s.214.
72. Mustafa Şahin vd., *Göldeki Bazilika, Atlas*, Sayı: 252, Mart 2014, s.77-84.
73. http://asiaminor.ehw.gr/Forms/fLemmaBody.aspx?lemmaid=5643#endNote_15.
74. Öcal Özeren-Bengi Çorum, "Kurşunlu Hagios Aberkios Manastırı Kilisesi (Η Μοναστηριακή Εκκλησία Αγίου Αβερκίου Κουρσουλού)", 1995 Yılı Temizlik ve Kurtarma Kazısı Çalışmaları(1995 Εργασίες καθαρισμού και ανασκαφής), VII: Müze Kurtarma Kazıları Semineri 8-10 Nisan 1996, Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara, 1997, s.149-160.. Το Τυπικό ήταν το κείμενο που όριζε την διοικητική οργάνωση του μοναστηριού. Σημαίνει έναν κανονισμό για τα λειτουργικά πρότυπα και τη συμπεριφορά. Ενώ φωτίζει πολλές πτυχές της βυζαντινής κοινωνίας, είναι ένας σημαντικός πόρος για τη μελέτη της μοναστικής ζωής. Περιέχει τις διατυπώσεις του μοναστηριού, τη βιογραφία του ιδρυτή και μια λίστα με την κινητή ή ακίνητη περιουσία του μοναστηριού. Περιλαμβάνει λειτουργικές συνθέσεις, οδηγίες για καθημερινές υπηρεσίες και διάφορα λειτουργικά βιβλία με πληροφορίες σχετικά με την ώρα και τη μορφή διαφόρων εορτασμών.
75. Serap Yinsel-M. Sacit Pekak, "Kurşunlu'da (Elegmi) Aziz Aberkios Manastırı Kilisesi", *Arkeoloji ve Sanat*, Sayı: 151, Ocak-Nisan 2016, s.85-104.
76. M. Sacit Pekak, *Trilye (Zeytinbağı) Fatih Camisi*, s.41-56.
77. M. Sacit Pekak, a.g.e., s.168-169.
78. Reyan Tuvi, *Geçmişten Bugüne Tirilye, Türk Pirelli Kablo Armağanı (Basım yeri ve yılı yok)*, s.30.
79. Bernardin Menthon R .P., a.g.e., s.30.
80. M. Sacit Pekak, *Trilye (Zeytinbağı) Fatih Camisi*, s.184-187.
81. Marie-France Auzépy, "Marmara Denizinin Güney Kıyısındaki Bizans Manastır Kalıntıları Araştırması 2004 (Έρευνα για τα ερείπια της βυζαντινής μονής στη νότια ακτή της θάλασσας του Μαρμαρά 2004)", 23. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 2. Cilt, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2006, s.26.
82. Cyril Mango, *Bizans Mimarisi*, Yay. Haz.: Bülent İşler, (Özel Yayın), Ankara, 2006, s.144.
83. Serap Yinsel-M. Sacit Pekak, *Tirilye (Zeytinbağı) Hagiosloannes Theologos Pelekete Manastırı Kilisesi*, *Arkeoloji ve Sanat Yayınları*, İstanbul, 2018, s.55-65.
84. Anna Kommena, *Alexiad, İnkılap Kitabevi*, İstanbul, 1996, s.208.

ΣΩΜΑΤΕΙΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΟΙ.ΟΜ.ΚΩ

- «Η Ένωση Κωνσταντινουπολιτών» με τα δύο μέλη σωματεία <http://www.enokon.gr/>
«Νέος Κύκλος Κωνσταντινουπολιτών»
«Σωματείο Ελλήνων Υπηκόων Απελαθέντων εκ Τουρκίας»
- «Σύλλογος Κωνσταντινουπολιτών» <http://www.cpolitan.gr/>
- «Ένωση Ομογενών εκ Κωνσταντινουπόλεως Βορείου Ελλάδος» <https://syllogoskbe.wordpress.com/>
- «Αδελφότης Κωνσταντινουπολιτών Μεγάλου Ρεύματος "Ο Ταξιάρχης"» <http://www.megarevma.gr/>
- «Σύνδεσμος Μεγαλοσχολιτών» <http://www.megalixoli.gr/>
- «Σύλλογος Ζαππίδων» <https://www.facebook.com/events/610745252286345/>
- «Σύνδεσμος Κεντρικιάδων»
- «Σύνδεσμος Ιωακειμειάδων»
- «Φιλανθρωπικός Σύνδεσμος Γαλατά Κωνσταντινουπόλεως»
- «Αθλητικός Όμιλος Ταταύλα» <http://www.tatavlasc.gr/>
- «Αθλητικός Σύλλογος Πέρα» <http://as-pera.gr/>
- «Αθλητικό Βυζαντινό Κέντρο»
- Σύλλογος Πριγκηπιανών «Άγιος Γεώργιος ο Κουδουνάς» <https://www.facebook.com/SylogosPrigipianon/>
- «Μορφωτικός Σύνδεσμος Χάλκης «Ο Άγιος Νικόλαος» <http://www.halki-morf-sind.gr/>
- «Ο Εν Αθήναις Σύλλογος Μουσικοφίλων Κωνσταντινουπόλεως» <http://www.cmkon.org>
- «Σύνδεσμος των εν Ελλάδι Ζωγραφειωτών Κωνσταντινουπόλεως» <http://sezografyon.gr/home/>
- Εστία Κωνσταντινουπόλεως <http://estiakon.gr/>
- Σύνδεσμος Ελλήνων Βετεράνων Αθλητών Στίβου Κωνσταντινουπολιτών
- Μορφωτικός Σύνδεσμος Μακροχωρίου Κωνσταντινουπόλεως «Το Έβδομο του Βυζαντίου» <https://www.facebook.com/makrochoricon/>

ΣΩΜΑΤΕΙΑ ΕΚΤΟΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

- «Σύλλογος Κωνσταντινουπολιτών Γερμανίας»
- «Ομοσπονδία Κωνσταντινουπολιτών Αυστραλίας» με 3 σωματεία στις περιοχές της Αυστραλίας
- «Σύλλογος Κωνσταντινουπολιτών Ελβετίας» www.agcos.ch
- «Σύλλογος Κωνσταντινουπολιτών Ηνωμένου Βασιλείου» <https://www.facebook.com/acguk.net/>

ΑΡΩΓΑ ΜΕΛΗ

- «Επτάλοφος» Ιστορική Βιβλιοθήκη Μελέτης και Έρευνας
- Σύλλογος των Φίλων της Πατριαρχικής Μεγάλης του Γένους Σχολής.
- Φίλων Βυζαντινών Τεχνών
- Πολιτισμού & Κοινωνικής Ανάπτυξης.
- Ένωση Κωνσταντινουπολιτών Μικρασιατών Βορείου Αττικής η "Αγία Σοφία".
- Εταιρεία Μελέτης της καθ' ημάς Ανατολής <https://www.facebook.com/etmelan1/>
- Ελληνικός Σύλλογος Κωνσταντινουπολιτών Σικάγου.
- Ελληνικός Σύλλογος Κωνσταντινουπολιτών περιοχής Washington D.C.